

Kibernetinis saugumas tebėra aktualus

Dr. Rytis Rainys,
Nacionalinio kibernetinio
saugumo centro direktorius,
Europos Sąjungos
kibernetinio saugumo
agentūros valdybos narys

Lietuva pasaulio reitinguose, susijusiuose su kibernetine erdve, pastaruoju metu šoktelėjo į aukštumas: 11-a vieta pagal verslo sąlygų palankią aplinką¹; 13-a (2-a Europoje) – pagal optinio ryšio skverbį²; 40-a – pagal inovacijų indeksą³; Vilnius 13-as tarp pasaulio finansų centrų⁴; 4-a vieta pagal kibernetinio saugumo indeksą⁵.

Tačiau daugėjančių grėsmių kibernetiniam saugumui akivaizdoje nerimą kelia tai, kad „elektroninės“ Lietuvos pasiekimus gali sumenkinti, pavyzdžiui, didelio masto kibernetinė ataka.

Kai rašomas šis tekstas, 2020-ųjų spalį, vyksta Europos kibernetinio saugumo mėnuo – Europos Sąjungos kampanija, kuria siekiama didinti ES piliečių saugumą internete. Šią metinę informuotumo didinimo kampaniją koordinuoja Europos Sąjungos kibernetinio saugumo agentūra (ENISA) ir Europos Komisija, o prie jos prisideda valstybės narės ir daugiau kaip 300 partnerių iš įvairių pramonės sektorių. Ne veltui toks dėmesys skiriamas kibernetiniam saugumui ES lygiu, nes kibernetinių incidentų skaičiai, deja, verčia skelbti aliarmą.

Yra pagrindo atidžiai analizuoti Lietuvos kibernetinio saugumo situaciją. Nacionaliniame kibernetinio saugumo centre (NKSC) per 2020 m. pirmąjį pusmetį buvo užfiksuota net 126 tūkst. unikalų Lietuvos IP adresų, susijusių su automatinėmis priemonėmis apdorotais kibernetiniais įvykiais⁶. 1750 – tiek kibernetinių incidentų fiksuota NKSC per pirmąjį šių metų pusmetį. Tai 46 proc. daugiau nei pernai tuo pačiu laikotarpiu. Iš incidentų tipų reikėtų išskirti Lietuvos interneto tinkluose nustatytus kenkimo programinės įrangos atvejus (prieaugis 109 proc.), sėkmingų

įsilaužimų į informacines sistemas incidentus (prieaugis 255 proc.) ir 57 paslaugų trikdymo (angl. DDoS) atakas. Beje buvo registruoti ir šeši ypatingos reikšmės incidentai, susiję su kenkėjiška programine įranga svarbiose valstybinėse sistemose, paslaugų trikdymo atakomis prieš ryšio operatorius, įsilaužimais į telefonines PBX stoteles, kenkėjišku duomenis užšifruojančiu (angl. ransomware) kodu verslo įmonėse.

Jeigu kibernetinių incidentų situacija gana apčiuopiamai suprantama, tai interneto įrenginių programinės įrangos pažeidžiamumai ar jautrios informacijos praradimų situacija turi daugiau neapibrėžtumo. Tik atliekant kompleksinius įrangos tyrimus pavyksta nustatyti problemos priežastis ir aplinkybes. Galimybė vaizdo kameras valdyti nuotoliniu būdu, jų poveikumas kibernetinėms atakoms, prasti slaptažodžių saugos sprendimai, programinės įrangos pažeidžiamumai – tokias rizikas atskleidė NKSC, atlikęs išsamų Lietuvoje naudojamų Kinijos gamintojų „Hikvision“ ir „Dahua“ vaizdo stebėjimo kamerų vertinimą⁷. Kitas tyrimas atskleidė naujas ir rafinuotas kibernetinio saugumo rizikas, kylančias namų ūkio ir smulkiojo bei vidutinio verslo sektoriams naudojant belaidžio maršrutavimą (Wi-Fi standarto) įrangą⁸. Ekspertai nustatė, kad kai kuriuose gaminiuose naudojamos su

»»

¹ World Bank „Doing Business 2020“.

² FTTH Council „FTTH/B Global Ranking 2019“.

³ WIPO „Global Innovation Index 2020“.

⁴ GFCI „Global Financial Centres Index 2020“.

⁵ ITU „Global Cyber Security Index 2018“.

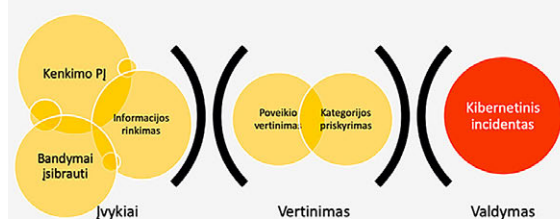
⁶ Kibernetiniai įvykiai pagal NKSC metodiką yra atskirti nuo incidentų. Kibernetiniu įvykiu vadiname automatinėmis priemonėmis (sensoriais) apdorotą informaciją. Kibernetinių incidentų atvejus tiesiogiai tiria NKSC specialistai.

⁷ Tyrimo ataskaita https://www.nksc.lt/naujienos/hikvision_ir_dahua_gamintoju_kameru_tyrimas_nustat.html

⁸ Tyrimo ataskaita https://www.nksc.lt/naujienos/nksc_lietuvoje_parduodamos_wifi_irangos_vertinimas.html

Kibernetinis saugumas tebėra aktualus

>>>

1750

Tiek kibernetinių incidentų iš viso fiksuota per pirmąjį šių metų pusmetį.

Per šį laikotarpį taip pat užfiksuoti iš viso 6 vidutinės reikšmės incidentai:

- Aptikta galimai kenkėjiška programinė įranga URM;
- Paslaugų trikdymo atakos prieš Hostex Telia;
- Du įsilaužimai į telefonines PBX stoteles;
- Kenkėjiškas programinis kodas, užšifruojantis duomenis.

126 tūkst.

Tiek unikalių Lietuvos IP adresų, susijusių su automatinėmis priemonėmis apdorotais kibernetiniais įvykiais, buvo užfiksuota NKSC per 2020 m. pirmąjį pusmetį.

Atlikta 426 tūkst. LT domeno svetainių skanavimų, per kuriuos nustatyti 229 kenkimo programinės įrangos atvejai.

275 vartotojai pasinaudojo NKSC automatinio svetainių pažeidžiamumų skenavimo įrankiu (<https://site-check.cert.lt>).

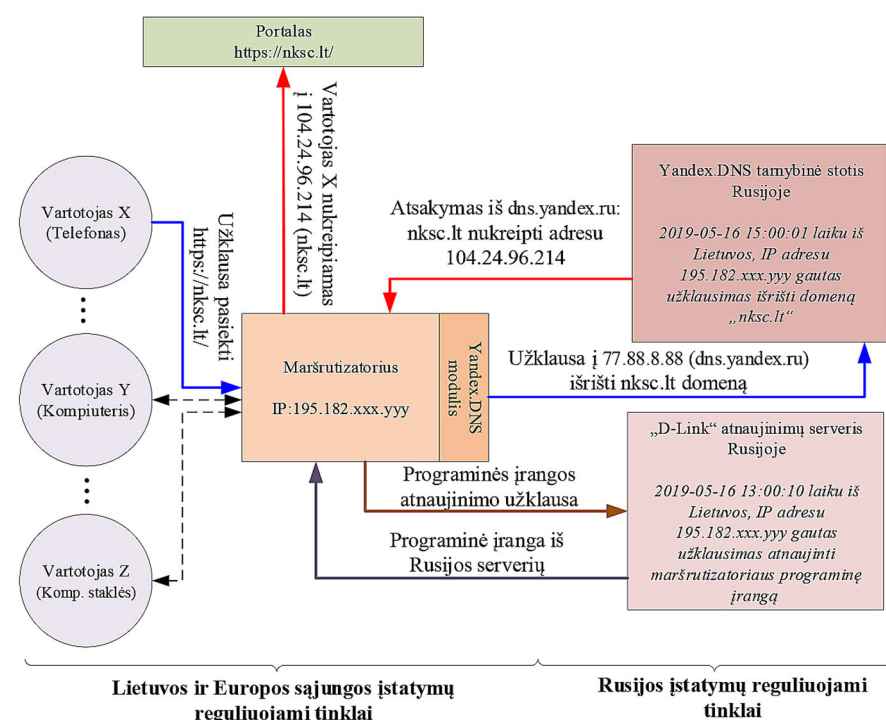
NKSC publikavo 5 saugumo biuletenius bei rekomendacijas įvairiais kibernetinio saugumo klausimais. Kartu su „Kurk Lietuvai“ bei kitais partneriais sukurtas ir pristatytas kibernetinio saugumo vadovas smulkios ir vidutinės įmonės.

Rusijos Federacija susijusios technologijos, kai Lietuvoje parduodamuose maršrutizatoriuose veikė Rusijos DNS paslaugos „Yandex.DNS“ ir „SkyDNS“, o programinės įrangos branduolių atnaujinimai buvo vykdomi iš Rusijos Federacijoje esančių serverių.

Verta pastebėti, kad kibernetinio saugumo incidentų skaičiai dramatiškai auga ne tik Lietuvoje, bet ir visame pasaulyje dėl pažeidžiamų daiktų interneto įrenginių, spragų interneto tinklalapiuose, informacinių sistemų

kompleksiškumo bei, žinoma, COVID-19 sukeltos situacijos ir išaugusio nuotolinio darbo masto. Toliau rizikos veiksnių tik daugės. Kriminalinių veikėjų veiksmus kibernetinėje erdvėje siekiant pelno iš kibernetinių atakų vis labiau lydi valstybių organizuojamos arba remiamos grupuočių operacijos. Tokios grupuotės tikslingai veikia internete, šnipinėdamos kritines infrastruktūras, rinkdamos kompromituojančią informaciją iš valstybinių duomenų bazių, skleisdamos melagenas (angl. Fake

News) ar organizuojamos destruktinės atakos prieš servisu. Darytina išvada, kad esant tokioms aplinkybėms, nepakanka vien tik dedikuotų kibernetinio saugumo institucijų ar policijos darbo, o reikia visuotinio įsitraukimo į kibernetinės higienos ir gynybos sprendimus. Gera strategija būtų pasirūpinti steigti sektorinius kibernetinio saugumo operacijų centrus (angl. SOC – Security Operational Center), kurie dirbtų sukoncentravę į to sektoriaus specifiką ir taikytų veiksmingus konkrečiai tam sektoriui sprendimus. Jeigu dėl suprantamų priežasčių karinėse sistemose SOC veikia, tai artimiausioje ateityje kalba būtų apie valstybės dėmesį į SOC kūrimą finansų, sveikatos apsaugos ir energetikos sektoriuose, kurie yra kritiškai svarbūs šalies ekonominei gerovei. Kitas geras strateginis šalies sprendimas būtų Skaitmeninės kompetencijos centro įkūrimas. Tokia įstaiga objektyviai ir nepriklausomai atliktų įrenginių, sistemų, aplikacijų kibernetinio saugumo tyrimus, dėl kurių dabar yra visuomeninis interesas ir kyla neatsakytų klausimų. Pavyzdžiui, ar saugi (nesaugi) yra Kinijos tiekėjų 5G įranga; ar neprarasius asmens duomenų, naudodamas išgytus iš interneto parduotuvių nebrangius, nežinomų gamintojų išmaniuosius telefonus? Toks Skaitmeninės kompetencijos centras, atlikdamas savo darbą remdamasis tarptautiniais mokslo tiriamaisiais standartais, pateiktų faktines išvadas ir įgytų pasitikėjimą visuomenėje netgi tarptautiniu mastu. •

LMA prezidento ir prezidiumo veikla

Vyriausybės patvirtintas ir Finansų ministerijos parengtas Lietuvos „Ateities ekonomikos DNR“ planas, kuris po viešojo aptarimo buvo papildytas naujomis priemonėmis, daugiausia žmogiško kapitalo bei inovacijų ir mokslinių tyrimų projektais, pradėtas 2020 m. liepos 1 d. LMA prezidentui Jūriui Baniui teko gerokai padirbėti prie kompiuterio, nes nuo liepos mėn. kiekvieną penktadienį vykdavo nuotoliniai Lietuvos „Ateities ekonomikos DNR“ komisijos Investicijų komiteto, Inovacijų ir mokslinių tyrimų investicijų pakomitečio bei Žmogiškojo kapitalo investicijų pakomitečio posėdžiai. Prezidentūroje liepos 2 d. J. Banys buvo pakviestas į pasitarimą dėl vienos iš Lietuvos „Ateities ekonomikos DNR“ veiklų – „Horizonto“ programos skatinimo, rugpjūčio 11 d. susitiko su LR Prezidento patarėja mokslui ir švietimui. Klausimai, susiję su Lietuvos „Ateities ekonomikos DNR“ įgyvendinimu, kuriuose dalyvavo LMA prezidentas, buvo svarstomi Vyriausybėje, Seimo Švietimo ir mokslo komitete, Švietimo, mokslo ir sporto, Finansų ministerijose, kitose institucijose. Taip pat vyko virtualūs 2014–2020 m. Europos Sąjungos fondų Investicijų veiksmų programos

investicinių prioritetų uždavinių, skirtų investicijoms į mokslinius tyrimus ir studijas, valdymo komiteto (08-27), Nacionalinės pažangos programos (09-07), 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos stebėsenos komiteto (09-17), Investicijų komiteto (09-29) posėdžiai.

LMA prezidentas dalyvavo Žemės ūkio rūmų organizuotoje konferencijoje „Lietuva – žaliosios ekonomikos holistinio tvaraus vystymo unikalūs kraštai“, susitiko su Seimo nariu Algimantu Kirkučiu dėl žiedinės ekonomikos, Lietuvos olimpinės akademijos prezidentu Artūru Poviliūnu ir sprendė daugybę klausimų nuotoliniu būdu bei kitomis ryšio priemonėmis.

Ketvirčio pabaigoje LMA prezidentas dalyvavo svarbiame renginyje – iškilmingame Vilniaus universiteto senato posėdyje, kurio metu garbės daktaro vardas buvo suteiktas J. E. Prancūzijos prezidentui Emanueliui Makronui (Emmanuel Macron).

...

Po atostogų į posėdį rugpjūčio 25 d. susirinkę LMA prezidiumo nariai svarbiausią dėmesį skyrė rugsėjo 22 d. LMA narių visuotinio susirinkimo

darbotvarkei, LMA tikrųjų narių vietų pagal specialybes paskirstymui ir kandidatų į LMA užsienio narius rinkimams. Priimtas nutarimas kelti prof. Dzinde Cao (Jinde Cao) iš Kinijos Liaudies Respublikos (inžinerija, informacinės technologijos, matematika) kandidatą į LMA užsienio narius ir siūlyti rinkti LMA narių visuotiniam susirinkimui.

Rugsėjo 1 d. LMA prezidiumas apsvaistė valstybės informatikos struktūros vystymo situaciją Lietuvoje ir patvirtino rezoliuciją „Dėl valstybės informatikos struktūros vystymo“. Rugsėjo 8 d. buvo galutinai patvirtinta rugsėjo 22 d. LMA narių visuotinio susirinkimo eiga: LMA sesija vyks tiesiogiai ir nuotoliniu būdu, LMA nariai, nedalyvausiantys susirinkime fiziškai, sesiją galės stebėti per LMA interneto svetainę, LMA tikrieji nariai rinks LMA užsienio narius slapta balsuodami sesijoje ir nuotoliniu būdu. Rugsėjo 25 d. buvo aptarti naujomis sąlygomis įvykusio LMA narių visuotinio susirinkimo rezultatai ir patvirtintas konferencijos, skirtos LMA užsienio narės Marijos Gimbutienės 100-osios gimimo metinėms, organizacinis komitetas. •

*Lyda Milošienė,
LMA vyr. referentė*

LMA narių visuotinis susirinkimas COVID-19 eroje

Rugsėjo 22 d. įvyko Lietuvos mokslų akademijos (LMA) narių visuotinis susirinkimas. Pirmą kartą po apribojimų dėl pandemijos įvedimo dalis tikrųjų narių ir narių emeritų atvyko į LMA didžiąją konferencijų salę, o kiti dalyvavo susirinkime virtualiai.

LMA prezidentas Jūras Banys, pradėdamas susirinkimą, informavo dėl balsavimo tvarkos. Toliau priminė susirinkusiems, kad LR Seime buvo išklaudyta LMA 2019 m. veiklos ataskaita. Prezidentas pažymėjo, kad, įvedus karantiną, Akademijos veikla nenutrūko. Pavyzdžiui, LMA iniciatyva

buvo suformuota COVID-19 komisija, kurios nariai Akademijos svetainėje nuolat dalijasi aktualia informacija apie pandemijos eigą, jos epidemiologiją, pasaulyje atliekamus viruso tyrimus kuriant vakciną ir antivirusinius preparatus. Į šalies mokslininkų patarimus atsižvelgė ir LR Vyriausybė, o matematikų sukurti viruso plitimo modeliai gana neblogai atitiko tikrovę. Taip pat Akademijoje buvo organizuota konferencija, skirta vėžio gydymo profilaktikai, atidarytos Europos paveldo dienos. Įvyko ir tradicinis mokslo festivalis „Erdvėlaivis Žemė“.

Išklausius LMA prezidento įžangos žodį, buvo pagerbti akademikai, LMA atminimo medaliu apdovanojami: Leonardas Sauka (virtualiai), Romualdas Grigas (virtualiai), Giedrius Uždavins, Vytautas Jonas Sirvydis, Kazimieras Ragulskis, Adolfas Laimutis Telksnys, o Eugenijus Jovaiša dar sveikintas ir jubiliejaus proga. Jubiliejinių sukakčių proga taip pat pasveikinti akademikai Vytautas Konstantinas Sirvydis, Vladas Žulkus (virtualiai), Raimundas Šiaučiūnas, Aivaras Kareiva, Aleksandras Laucevičius (virtualiai), Evaldas Nekrašas (virtualiai), Vytautas Nekrošius ir Rūta Janonienė (virtualiai).

LMA narių visuotinis susirinkimas covid-19 eroje

»»

Pagal darbotvarkę įvyko 2019 metų LMA vardinių premijų konkursų laureatų apdovanojimai. Albino Rimkos (ekonomika) premija už monografiją „Konkurencingumo kūrimas ir stiprinimas pašto paslaugų sektoriuje: Lietuvos atvejis“ / „Competitiveness Creation and Maintenance in Postal Services Industry: Lithuanian Case Study“ apdovanoti Kauno technologijos universiteto (KTU) mokslininkai prof. dr. Vaida Pilinkienė, dr. Vilma Deltuvaitė, doc. dr. Asta Daunorienė ir prof. dr. Vaidas Gaidelys. Simono Daukanto (istorija) premija už darbų ciklą „Lietuvos ir kitų Baltijos šalių diplomatijos istorijos tyrimai“ apdovanotas Vilniaus universiteto (VU) profesorius dr. Zenonas Butkus. Juozo Dalinkevičiaus (geomokslai) premija už darbų ciklą „Lietuvos ir kitų kraštų prekambro moksliniai geologiniai tyrimai geologinio kartografavimo būdu ir kartografavimo metodikos diegimas Vilniaus universitete“ apdovanotas akademikas prof. dr. Gediminas Motuza Matuzevičius. Vlodo Lašo (medicina) premija už darbų ciklą „Opinis kolitas ir Krono liga – civilizacijos sąlygotos ligos (fundamentalūs ir klinikiniai aspektai)“ įvertintas Lietuvos sveikatos mokslų universiteto (LSMU) Virškinimo sistemos tyrimų instituto vadovas akademikas prof. habil. dr. Limas Kupčinskas. Pranciškaus Šivickio (biologija) premija skirta Gamtos tyrimų centro (GTC) Ekologijos instituto P. B. Šivickio parazitologijos laboratorijos vadovui akad. Gediminui Valkiūnui už monografiją „Paukščių maliariniai parazitai ir kitos hemosporidijos“ / „Avian malaria parasites and other haemosporidia“ laureato pažymėjimas buvo įteiktas rugsėjo 15 d. minint jo mokytojo akad. Vytauto Kontrimavičiaus (1930–2016) 90-metį. LMA vardinių premijų laureatai prof. dr. V. Pilinkienė, prof. dr. Z. Butkus, akad. G. Motuza Matuzevičius ir akad. L. Kupčinskas trumpai papasakojo apie atliktus darbus.

2019 metų Teodoro Grotuso stipendijos pažymėjimą Fizinių ir technologijos mokslų centro doktorantui Simonui Ramanavičiui iškilmingai įteikė LMA T. Grotuso fondo pirmininkas akad. A. Kareiva. LMA viceprezidentas

LMA prezidentas Jūras Banys.

Z. Dabkevičius paskelbė LMA prezidento nutarimą dėl 2020–2021 metų LMA Jaunųjų mokslininkų stipendijų konkurso laimėtojų. LMA prezidentas J. Banys aidint plovimams jiems iškilmingai teikė stipendijų pažymėjimus. LMA Jaunųjų mokslininkų stipendijos humanitarinių ir socialinių mokslų srityse skirtos VU asistentėms dr. Ernestai Kazakėnaitei ir dr. Laurai Vilkaitei-Lozdienei (virtualiai), taip pat KTU kviestinei docentei dr. Inetai Žičkutei. Fizinių, biomedicinos, technologijos ir žemės ūkio mokslų srityse LMA Jaunųjų mokslininkų stipendijas pelnė dr. Karolina Barčauskaitė iš Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro (LAMMC), dr. Jevgenijus Chmeliovas iš VU, dr. Tadas Dambrauskas iš KTU, GTC mokslo darbuotojas dr. Mikas Ilgūnas (virtualiai), dr. Kristina Kondrotienė iš LSMU (virtualiai), VU mokslo darbuotojas dr. Aleksejus Kononovičius (virtualiai), dr. Tomas Makaras iš GTC, dr. Adas Marčiulynas iš LAMMC, dr. Sima Rekšytė (virtualiai) ir dr. Marijonas Tutkus iš VU (virtualiai), dr. Arvydas Rimkus ir dr. Vidas Žuraulis iš Vilniaus Gedimino technikos universiteto, dabar keičiančio vardą viešojoje komunikacijoje į *Vilnius Tech*.

Kita susirinkimo dalis – kandidatų į LMA užsienio narius pristatymas

ir rinkimai. Humanitarinių ir socialinių mokslų skyriaus pirmininkas Domas Kaunas pristatė 2013 metų Nobelio ekonomikos premijos laureatą prof. Robertą J. Šilerį (Robert James Shiller, JAV, ekonomika). Šis žymus mokslininkas bendradarbiauja su Lietuvos banku, yra vadinamas Lietuvos ekonominio skatinimo puoselėtoju, o 2020 metais apdovanotas ordino „Už nuopelnus Lietuvai“ Komandoro kryžiumi.

Technikos mokslų skyriaus pirmininkas Gintautas Žintelis pristatė prof. Dzinde Cao (Jinde Cao, Kinijos LR, inžinerija, informacinės technologijos, matematika). Tai žinomas pasaulyje neuronų tinklų ir neurodinaminių sistemų tyrėjas, jau daugiau kaip dešimt metų bendradarbiaujantis su Lietuvos mokslininkais, finansuojantis jų vizitus į Kiniją, padedantis organizuoti tarptautines konferencijas.

Atvirai balsuojant abi kandidatų pavardės vieningai įrašytos į slapto balsavimo biuletenį. LMA tikrieji nariai, atvykę į susirinkimą, balsavo, gavę spausdintus slapto balsavimo biuletenius, o balsuojantiems nuotoliniu būdu išsiųstos elektroninio slapto balsavimo instrukcijos. Elektroninio balsavimo rezultatai ir LMA narių visuotinio susirinkimo nutarimas dėl LMA užsienio

»»

LMA narių visuotinis susirinkimas covid-19 eroje

>>>

Pirmoje eilėje iš dešinės: Seimo Švietimo ir mokslo komiteto pirmininkas akad. Eugenijus Jovaiša, Humanitarinių ir socialinių mokslų skyriaus pirmininkas akad. Domas Kaunas, akad. Vytautas Ostaševičius.

narių pagal balsų skaičiavimo pirminko pranešimą paskelbtas pasibaigus sesijai. Prof. R. Šileris ir prof. Dz. Cao išrinkti LMA užsienio nariais.

Susirinkimo dalyviai iš klausė kviesto pranešėjo – Nacionalinio kibernetinio saugumo centro vadovo dr. Ryčio Rainio – apžvalgą „Kibernetinis saugumas Lietuvoje: vertinimas ir mokslinių tyrimų svarba“. Jis jau 15 metų sėkmingai dirba šioje srityje, tad dr. R. Rainio įžvalgos yra labai vertingos. Pranešime konstatuota, kad kibernetinio saugumo incidentų skaičius Lietuvoje auga. Didėja ir asmenų bei organizacijų nuostoliai dėl plintančių virusų, netikrų prekyviečių, melagingų laiškų. Net 63 proc. lietuviškų interneto svetainių yra nesaugios. Tačiau apskritai e. Lietuvos reitingai pasaulyje gana aukšti, ypač pagal kibernetinio saugumo indeksą (IV vieta). Iš dalies ir dėl to, kad prie Krašto apsaugos ministerijos veikiančio Nacionalinio kibernetinio saugumo centro (<https://www.nksc.lt/>) aktyviai užkardo potencialias rizikas, o palyginti neseniai įkurtas Mokslinių tyrimų ir plėtros skyrius Kaune sėkmingai atskleidžia Kinijoje pagamintų vaizdo stebėjimo kamerų arba Rusijos Federacijoje pagamintų ir Lietuvoje platinamų Wi-Fi maršrutizatorių saugumo

spragas. Savo aukštą kvalifikaciją įrodę centro specialistai ketina vykdyti bendrus projektus su JAV ir kitomis valstybėmis, nes kibernetinio saugumo problema tik aštrės. Pranešimo pabaigoje dr. R. Rainys teigė manantis, kad mūsų šaliai praverstų nepriklausoma institucija – Skaitmeninės kompetencijos centras. Tai galėtų būti privataus verslo ir mokslininkų projektas, nes tokių kompetencijų akivaizdžiai trūksta.

Po gana aktyvios klausimų ir atsakymų sesijos LMA prezidentas priminė, kad LMA prezidiumas taip pat pripažįsta problemos svarbą ir 2020-09-01 yra priėmęs rezoliuciją „Dėl valstybės informatikos struktūros vystymo“ ([nuoroda](#)).

Siekiant papildyti LMA tikrųjų narių gretas kitų metų pradžioje vyks naujų narių rinkimai. LMA prezidentas J. Banys informavo susirinkusius apie esamas laisvas vietas ir dabartinį LMA tikrųjų narių skaičių mokslų skyriuose. LMA prezidiumas nutarė, remiantis mokslų skyrių siūlymais, paskirstyti LMA tikrųjų narių laisvas vietas pagal šias specialybes ir siūlyti tvirtinti LMA narių visuotiniam susirinkimui: Humanitarinių ir socialinių mokslų skyriuje po vieną vietą skirta archeologijai, istorijai, lietuvių literatūrai, menotyrai ir sociologijai; Matematikos,

fizikos ir chemijos mokslų skyriuje – po vieną chemijai ir fizikai, o matematikai – 2 vietas; Biologijos, medicinos ir geomokslų skyriuje po vieną vietą skiriama biochemijai, fundamentinei medicinai, klimatologijai ir zoologijai; Žemės ūkio ir miškų mokslų skyriuje taip pat po vieną vietą agronomijai (agrobiologijai), maisto technologijoms, miškotyrai ir veterinarijai. Technikos mokslų skyriuje po vieną vietą skiriama elektronikai, informatikai, energetikai, mechanikai, medžiagų inžinerijai.

Bendru sutarimu buvo patvirtintas LMA prezidiumo siūlymas narių visuotiniam susirinkimui dėl LMA tikrųjų narių laisvų vietų pagal specialybes tvirtinimo. LMA tikrųjų narių rinkimų datos bus nustatytos kitame LMA narių visuotiniame susirinkime, kuris numatytas gruodžio 15 d. Informuota, kad LMA prezidiumas netrukus skelbs LMA Jaunosios akademijos narių rinkimus. LMA prezidentas padėkojo visiems atvykusiems ir virtualiai buvusiems už dalyvavimą ir paskelbė sesiją baigta. •

*Dr. Rolandas Maskoliūnas,
LMA vyr. specialistas
ryšiams su visuomene,
dr. Andrius Bernotas,
LMA Organizacinio
skyriaus vadovas*

SKATINAME MOKSLĄ

Lietuvos mokslų akademijos stipendijos – geriausiems šalies jauniems mokslininkams

Rugsėjo 8 d. LMA prezidiumas, remdamasis mokslų skyrių ekspertų komisijų LMA Jaunųjų mokslininkų stipendijoms gauti siūlymais, paskyrė 15 stipendijų geriausiems šalies jauniems mokslininkams humanitarinių, socialinių, fizinių, biomedicinos, technologijos ir žemės ūkio mokslų srityse.

Lietuvos mokslų akademija nuo 2010 m. kasmet organizuoja LMA Jaunųjų mokslininkų stipendijų konkursą, kuris kiekvienais metais sulaukia vis didesnio populiarumo. Stipendijomis siekiama skatinti jaunųjų mokslininkų mokslinę kūrybinę veiklą ir konkurenciją, remti talentingų jaunųjų mokslininkų tiriamuosius darbus. Stipendijos skiriamos mokslininkams iki 35 metų amžiaus, įgijusiems mokslų daktaro laipsnį ne anksčiau kaip prieš 5-erius metus. Stipendija yra 6 bazinių socialinių išmokų dydžio, skiriama kartą per mėnesį vienerius metus. Kandidatus stipendijai gauti teikia mokslo ir studijų institucijos bei organizacijos arba savo kandidatūras gali iškelti ir patys mokslininkai, pateikę paraišką. Kandidatai turi turėti mokslų daktaro laipsnį ir būti Lietuvos Respublikos piliečiais.

2020 m. LMA buvo pateiktos 62 paraiškos: 18 humanitarinių ir socialinių mokslų bei 44 fizinių, biomedicinos, technologijos ir žemės ūkio mokslų sričių. Iš viso buvo pateikta paraiškų iš 12 institucijų: Vilniaus universiteto mokslininkai pateikė 22 paraiškas, Kauno technologijos universiteto – 14, Vilniaus Gedimino technikos universiteto – 6, Gamtos tyrimų centras – 4 paraiškas, po tris paraiškas pateikė Vytauto Didžiojo universiteto ir Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro mokslininkai, po dvi gauta iš Lietuvos sveikatos mokslų universiteto, Fizinių ir technologijos mokslų centro ir Lietuvių kalbos instituto, po vieną – Klaipėdos ir Lietuvos sporto

universitetų bei Lietuvos nacionalinio muziejaus. Paraišką taip pat pateikė mokslininkė, dirbanti pagal individualios veiklos pažymą Lietuvos sutrikusio intelekto žmonių globos bendrijoje „Viltis“. Kai kurie mokslininkai buvo nurodę, kad dirba dviejose institucijose.

Paraiškas vertino LMA sudarytos atskirų mokslo sričių ekspertų komisijos. Humanitarinių ir socialinių, fizinių, biomedicinos, technologijos ir žemės ūkio mokslų sritims buvo skirta po 3 stipendijas. Iš jų 6 stipendijos skirtos Vilniaus universiteto, po 2 – Kauno technologijos universiteto, Vilniaus Gedimino technikos universiteto, Gamtos tyrimų centro, Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro, 1 – Lietuvos sveikatos mokslų universiteto mokslininkams.

Konkursų laimėtojai tyrimus vykdys 12 mėnesių. Pasibaigus stipendijų mokėjimo laikui, mokslininkai turės pateikti ataskaitas apie atliktų tyrimų rezultatus. Pakartotinai pretenduoti gauti stipendiją naujiems tyrimams vykdyti laureatai galės po dvejų metų, jeigu jų ataskaitos buvo įvertintos teigiamai.

Stipendijų konkurso nugalėtojams pažymėjimai įteikti 2020 m. rugsėjo 22 d. LMA narių visuotiniame susirinkime. 2020–2021 m. Lietuvos mokslų akademijos Jaunųjų mokslininkų stipendijos skirtos:

HUMANITARINIŲ IR SOCIALINIŲ MOKSLŲ SRITYS

- Dr. Ernestai Kazakėnaitei, Vilniaus universitetas. Vykdomų tyrimų tema „XVI–XVII a. baltų raštijos tyrimai“.
- Dr. Laurai Vilkaitei-Lozdienei, Vilniaus universitetas. Vykdomų tyrimų tema „Žodyno tyrimai“.
- Dr. Inetai Žičkutei, Kauno technologijos universitetas. Vykdomų tyrimų tema „Lyderystės įgūdžių

darbo rinkoje vertinimas patsitiekiant dirbtinį intelektą“.

FIZINIŲ MOKSLŲ SRITIS

- Dr. Jevgenijui Chmeliovui, Vilniaus universitetas. Vykdomų tyrimų tema „Sužadinimo energijos dinamika ir nefotocheminis gesinimas iš skirtingų karotenoidinių mutantų išskirtų šviesoranios kompleksų agregatuose“.
- Dr. Aleksejui Kononovičiui, Vilniaus universitetas. Vykdomų tyrimų tema „Netiesiškumo įtaka trupmeninio Gauso triukšmo ilgos atminties savybėms“.
- Dr. Arvydui Rimkui, Vilniaus Gedimino technikos universitetas. Vykdomų tyrimų tema „Konstrukcinių kompozitų kūrimas taikant adityviosios gamybos technologiją“.

BIOMEDICINOS MOKSLŲ SRITIS

- Dr. Mikui Ilgūnui, Gamtos tyrimų centras. Vykdomų tyrimų tema „Lietuvoje randamų hemosporidinių parazitų egzoeritrocitinis vystymasis plėšriuosiuose paukščiuose“.
- Dr. Tomui Makarui, Gamtos tyrimų centras. Vykdomų tyrimų tema „Cheminių medžiagų ir jų mišinių poveikio gėlavandenių žuvų biologiniams rodikliams tyrimai“.
- Dr. Marijonui Tutkui, Vilniaus universitetas. Vykdomų tyrimų tema „Genomų redagavimo įrankių tyrimai pavienių molekulių lygyje“.

TECHNOLOGIJOS MOKSLŲ SRITIS

- Dr. Tadui Dambraskui, Kauno technologijos universitetas. Vykdomų tyrimų tema

Lietuvos mokslų akademijos stipendijos – geriausiems šalies jauniems mokslininkams

>>>

„Nano matmenų kalcio silikatų ($\text{CaO/SiO}_2 = 1,5-2,0$) sintezė ir funkcinės savybės“.

- Dr. **Simai Rekštytei**, Vilniaus universitetas. Vykdomų tyrimų tema „Protingų“ polimerinių konstrukcijų formavimas stiklo kanaluose pasitelkiant lazerines technologijas“.
- Dr. **Vidui Žurauliui**, Vilniaus Gedimino technikos universitetas. Vykdomų tyrimų tema „Transporto priemonių judėjimo ir eismo sauga“.

ŽEMĖS ŪKIO MOKSLŲ SRITIS

- Dr. **Karolinai Barčauskaitei**, Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centras. Vykdomų tyrimų tema „Augalų maistinių medžiagų (N, P) išgavimas iš modelių nuotekų tirpalų, naudojant mažai tirpų magnio šaltinį (MgCO_3)“.
- Dr. **Kristinai Kondrotienei**, Lietuvos sveikatos mokslų universitetas. Vykdomų tyrimų tema „*Lactococcus lactis* bakterijų technologinis ir funkcinis poveikis fermentuotai pieno

matricai be kitų rodiklių įvertinant ir γ -aminosviesto rūgšties gamybą“.

- Dr. **Adui Marčiulynui**, Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centras. Vykdomų tyrimų tema „Skirtingų paprastosios pušies (*Pinus sylvestris*) genotipų šaknyse sutinkamos mikobiotos įvairovė: dėmesys šakninei pinčiai (*Heterobasidion annosum* (Fr.) Bref.) ir jos pažeidimams“.
- Dr. **Jadvyga Olechnovičienė**, LMA Biologijos, medicinos ir geomokslų skyriaus mokslinė sekretorė

MOKSLO TENDENCIJOS

COVID-19 pandemijos pamokos Lietuvai ir pasauliui

COVID-19 pandemija, prasidėjusi kaip lokalus zoonotinio viruso SARS-CoV-2 protrūkis Kinijos mieste Uhane 2019 m. pabaigoje, per keletą mėnesių dramatiškai pakeitė viso pasaulio situaciją, sukėlė rimtų ekonominių padarinių. Pasaulio sveikatos organizacija (PSO) paskelbė pandemiją 2020 m. kovo 11 d., virusui išplitus už Kinijos sienų ir augant infekcijos atvejų skaičiui įvairiose šalyse. Dabar visame pasaulyje užregistruota per 40 mln. infekcijos atvejų ir daugiau nei 1 mln. mirčių.

Pandemijos pradžioje buvo daugybė neatsakytų klausimų apie SARS-CoV-2 virusą ir jo sukiamą COVID-19 ligą. Kaip virusas plinta? Kodėl vieni serga sunkiai, o kiti nejaučia jokių simptomų? Kaip virusas patenka į ląsteles? Ar virusas mutuoja, o jei taip – koku greičiu? Ar persirgus COVID-19 susiformuoja imunitetas, o jei taip – kiek ilgai jis trunka? Kuo ilgiau gyvename pandemijos sąlygomis, tuo situacija tampa aiškesnė, o viso pasaulio medikai ir mokslininkai deda didžiules pastangas, kad tų neatsakytų klausimų liktų kuo mažiau.

Jau pirmosiomis savaitėmis, nustatant virusą, buvo išsifruotas jo genomai. Tai leido sukurti molekulinį metodą – atvirkštinės transkripcijos PGR – viruso RNR nustatyti iš nosiaryklės tepinėlio. Šis metodas PSO rekomenduojamas kaip tinkamiausias ūmios infekcijos diagnostikai, todėl plačiai naudojamas visose šalyse siekiant išaiškinti infekcijos mastą ir kontroliuoti viruso plitimą. Tačiau PGR metodas gana sudėtingas ir ilgai trunkantis, todėl bandoma sukurti greitesnius, paprastesnius, pigesnius COVID-19 diagnostikos metodus. Šioje srityje pasiekta didelė pažanga. Per keletą mėnesių pavyko sukurti nemažai alternatyvių metodų – ir molekulinį, ir imunologinį, pagrįstų viruso antigenų nustatymu, kurie pagal jautrumo ir specifiskumo kriterijus nenusileidžia PGR. Tikėtina, kad artimiausiu metu COVID-19 diagnostika bus žymiai paprastesnė. Kuriami ir serologiniai metodai, kuriais nustatomi virusui specifiniai antikūnai, susidarę kraujyje kaip atsakas į infekciją. Kai kurių virusinių infekcijų – tokių kaip hepatito B viruso ar ŽIV – atvejais serologiniai metodai yra gana informatyvūs ir padeda

diagnozuoti ligą. Tačiau tiriant SARS-CoV-2 infekuotų asmenų kraują paaiškėjo, kad antikūnai susiformuoja gana vėlai – praėjus 10–14 dienų po užsikrėtimo. Todėl serologiniai metodai netinka ūmios infekcijos diagnostikai, nes jie neparodo, ar šiuo metu asmuo yra užsikrėtęs ir platina virusą. PSO taip pat nerekomenduoja šių metodų naudoti diagnostikai. Tačiau jie gali būti naudojami populiaciniams tyrimams siekiant nustatyti persirgusių asmenis ir taip išaiškinti infekcijos mastą. Daugelyje šalių, taip pat ir Lietuvoje, atliekami tokie seroepidemiologiniai tyrimai. Jie svarbūs prognozuojant tolesnę pandemijos eigą. Prasidėjus pandemijai, skirtingos šalys taikė skirtingas strategijas viruso plitimui kontroliuoti. Kai kurios šalys neigė viruso grėsmę ir leido jam laisvai išplisti, kai kurios uždarė savo sienas ir įvedė dalinius apribojimus, kitos pasirinko griežto karantino variantą. Pirmaisiais pandemijos mėnesiais pasaulis turėjo tik vieną pavyzdį, kaip suvaldyti viruso plitimą – tai griežtas karantinas Kinijos miestuose. Lietuva ir >>>

COVID-19 pandemijos pamokos Lietuvai ir pasauliui

>>>

kitos šalys, kurios pasirinko tokią strategiją, išvengė didelio infekcijos masto ir daugelio žmonių mirčių. Tačiau ši strategija turėjo savo kainą. Užsidarius mokykloms, restoranams, parduotuvėms, šalys patyrė nemažai ekonominių nuostolių, žlugo verslai, žmonėms kilo psichologinių problemų. Dar liūdnėsnė statistika tose šalyse, kurios neskubėjo taikyti jokių apribojimų ir leido virusui nevaldomai plisti. Infekcijai staiga išplitus, didžiausia grėsmė iškilo rizikos grupėms – pagyvenusiems, sergantiems lėtinėmis ligomis – asmenims. Ligoninėse nebeliko vietų, medikams teko nepakeliamas darbo krūvis, daug jų užsikrėtė virusu. Pavėluotai įvesti apribojimai nebegalėjo sustabdyti viruso plitimo, todėl užsikrėtimų ir mirčių skaičius kai kuriose šalyse pasiekė katastrofišką mastą. Dar vienas pavyzdys – įvesti daliniai apribojimai, kurių dauguma tik rekomendaciniai. Tokią strategiją taikė Švedija, ir šis pavyzdys dabar pasaulyje plačiai aptarinėjamas ir analizuojamas. Vieni ekspertai šią strategiją giria kaip turinčią ilgalaikį poveikį, kiti kritikuoja dėl didelio aukų skaičiaus, pagal kurį Švedija gerokai lenkia kaimynines šalis. Neabejotina, kad ši skirtinga šalių patirtis, kurią galima vertinti kaip globalaus masto eksperimentą, suteikė labai vertingų pamokų,

kaip toliau valdyti pandemiją ir išvengti didelių ekonominių nuostolių.

Nevaldomas arba mažai valdomas infekcijos plitimas, šalia akivaizdžių neigiamų pasekmių, gali turėti ir teigiamą – kolektyvinio imuniteto susiformavimą. Vis dėlto daugelyje šalių atliktų seroepidemiologinių tyrimų duomenys nėra džiuginantys. Šalyse, kurios tikslingai arba netikslingai taikė „visuotinio persirgimo“ principą, tik nedidelė populiacijos dalis turi koronavirusui specifinių antikūnų. Kol kas nėra aiškaus atsakymo, ar persirgę asmenys gali užsikrėsti pakartotinai. Tikėtina, kad imunitetas vis dėlto susiformuoja, tik neaišku, ar ilgam. Kol kas galima spręsti tik apie kelių mėnesių trukmę, nes tik tiek trunka pandemija. Yra duomenų, kad po 4–5 mėnesių antikūnų lygis kraujyje gerokai sumažėja. Tačiau reikėtų nepamiršti, kad atsparumą virusui lemia ne vien antikūnai, bet ir ląstelinis imunitetas – T limfocitai, o jų aktyvumą labai sudėtinga įvertinti. Todėl virusui atsparių asmenų skaičius gali būti gerokai didesnis nei tas, kurį rodo populiaciniai seroepidemiologiniai tyrimai.

Patikimiausia būdas įveikti pandemiją būtų skiepai, todėl vakcinoms kurti skiriamos didžiulės pastangos ir lėšos, toje srityje dirba daugybė mokslininkų grupių ir garsių farmacinių įmonių.

Išbandomi įvairūs vakcinų formatai – ir tradiciniai, ir nauji, anksčiau nenaudoti, tokie kaip RNR vakcinos. Vakcinų kūrimas primena varžybas, jų ikiklinikiniai ir klinikiniai tyrimai vykdomi pagreitiniai, o buvę konkurentai neretai pradeda bendradarbiauti, kad kuo greičiau pasiektų rezultatą. Jeigu pavyktų sukurti efektyvią ir saugią vakciną per metus ar pusantį, kaip tikimasi, tai būtų neregėtas įvykis vakcinologijos istorijoje.

Akivaizdu, kad viruso grėsmė artimiausiu metu niekur nedings, tad teks išmokyti su juo gyventi. Lietuva sėkmingai atlaikė pirmąją pandemijos smūgį, įvesdama griežtą karantiną, įdiegdama plataus masto testavimą ir vykdydama griežtą epidemiologinę kontrolę. Nors ir nebuvo išvengta klaidų bei nesusipratimų, galima pasidžiaugti, kad Lietuva priskiriama prie šalių, kurios sėkmingai suvaldė viruso plitimą, o epidemiologams iki šiol pavyksta lokalizuoti infekcijos židinius. Tačiau prasidėjęs rudens sezonas, veikiančios mokyklos ir vaikų darželiai sudaro palankias sąlygas virusui plisti, todėl reikalingos didelės specialistų pastangos ir visuomenės susitelkimas, kad būtų išvengta skaudžių pandemijos pasekmių. •

*Prof. Aurelija Žvirblienė,
Vilniaus universiteto
Gyvybės mokslų centras*

SKYRIŲ VEIKLA

Humanitarinių ir socialinių mokslų skyriuje

Liepos–rugsėjo mėn. skyrius toliau tęsė savo veiklą pandemijos sąlygomis, daugiausia dirbdamas nuotoliniu būdu. Rugsėjo mėn. jau buvo sušauktas HSMS sudarytos ekspertų komisijos posėdis LMA Jaunųjų mokslininkų stipendijų paraiškoms įvertinti, įvyko keletas renginių.

Rugsėjo 3 d. Ekspertų komisija atliko humanitarinių ir socialinių mokslų srities jaunųjų mokslininkų paraiškų LMA stipendijoms gauti vertinimą ir pateikė siūlymus LMA prezidiumui dėl stipendijų skyrimo. LMA Jaunųjų

mokslininkų stipendijai buvo pateikta 18 paraiškų, iš jų 11 humanitarinių ir 7 socialinių mokslų sričių. Kiekvienas darbas buvo vertinamas dviejų ekspertų. Ekspertų komisijos nariai susipažino su atliktais vertinimais. Diskusijose per komisijos posėdį buvo atkreiptas dėmesys, kad LMA Jaunųjų mokslininkų stipendijos nuostatuose turi būti įrašyta, jog stipendija neskiriama, jeigu už pateiktą mokslo produkciją pretendentas pastaruosius dvejus metus jau buvo skatintas valstybės lėšomis. Taip pat humanitarinių ir socialinių mokslų sričių paraiškos

turėtų būti vertinamos kitokia metodika, nei kitų mokslų sričių paraiškos.

Naujoje LMA svetainės rubrikoje „LMA ir akademikai žiniasklaidoje“ toliau skelbiamos nuorodos į informacijos šaltinius ir galima perskaityti, peržiūrėti ar išklausti pateiktą medžiagą. Trečiąjį metų ketvirtį surinkta ir pateikta beveik 180 tokių nuorodų. Galima pastebėti, kad šalies žiniasklaidoje daugiausia matomi HSMS nariai. Straipsnių, nuomonių, komentarų aktualiomis temomis teikė ar dalyvavo televizijos, radijo laidose akademikai Egidijus >>>

Humanitarinių ir socialinių mokslų skyriuje

»»

Aleksandravičius, Antanas Andrijauskas, Grasilda Blažienė, Viktorija Daujotytė-Pakerienė, Romualdas Grigas, Rūta Janonienė, Eugenijus Jovaiša, Zigmantas Kiaupa, Giedrius Kuprevičius, Romas Lazutka, Vytautas Martinkus, Evaldas Nekrašas, Vytautas Nekrošius, Rolandas Palekas, Rimvydas Petrauskas, Vladas Žulkus, LMA užsienio nariai prof. Algis Mickūnas, prof. Ojars Sparytis (Ojārs Spāritis) ir kiti. Akademikai yra gerai žinomi visuomenėje, daug prisideda prie Lietuvos pilietinių iniciatyvų, daro poveikį požiūriui į šių dienų aktualijas ugdydami visuomenės humanizmą, pilietiškumą, kritinį mąstymą.

LMA svetainės rubrikoje „Naujienos“ liepos–rugsėjo mėn. buvo skelbta apie įvykusius renginius, publikuoti HSMS narių straipsniai. Liepos 8 d. pažymėta apie Punksko lietuvių istorijos paveldo metraščio „Terra Jatwezenorum“ / „Jotvingių kraštas“ 12-ojo tomo ir knygos „Jurgis Krikščionas-Rimvydas ir jo artimieji“ sutiktuvių renginį (organizatorius BMGMS, bendradarbiaujant su HSMS ir skyriumi „Mokslininkų rūmai“), turėjusį vykti balandžio 28 d. Tarp kviestųjų skaityti pranešimus – akad. Arvydas Virgilijus Matulionis, akad. Algirdas Gaižutis. Dėl koronaviruso pandemijos nebuvo galimybės visiems susitikti, todėl virtualioje erdvėje pasidalyta akad. Gedimino Motuzos Matuzevičiaus straipsniu „Jotvingių kraštas geologo akimis“ iš minėto metraščio 12-ojo tomo.

Rūta Janonienė – talentinga, produktyvi mokslininkė, meno istorikė, senosios dailės parodų organizatorė ir kuratorė, aktyvi LMA tikroji narė, HSMS biuro narė, Menų sekcijos pirmininkė. Akademikei būdinga dingusių kūrinių paieškos ir atradimai. Minėdama savo išskirtinį gimtadienį, pasidalijo vienu tokių atradimų – žinia apie seniausią išlikusį iliustruotą vadovą po Vilniaus Kalvarijas – paskelbdama straipsnį „Apie XVII a. iliustruotą vadovą po Vilniaus Kalvarijas“ ([nuoroda](#)).

„Dabartinė lietuvių literatūrinė kalba – didžiulis turtas, kurį sukrovė mums dešimtys anksčiau gyvenusių kartų. Mūsų šventa pareiga tą turtą išsaugoti, pagausinti ir perduoti

„Kultūros duetas“ – akademikai Viktorija Daujotytė ir Giedrius Kuprevičius.

būsimosioms kartoms. Neturime teisės nieko iš to turto prarasti, išbarstyti“, – rašė LMA narys korespondentas Kazys Ulvydas (1910–1996), vienas žymiausių XX a. antrosios pusės kalbininkų, lietuvių bendrinės kalbos ugdytojų, dirbęs ne tik lietuvių kalbos mokslo (gramatikos, leksikologijos ir leksikografijos), bet ir įvairiuose lietuvių bendrinės kalbos kultūros baruose. Pažymint iškilaus mokslininko 110-ąją gimimo sukaktį buvo skelbtas akad. Bonifacio Stundžios straipsnis „Palikęs ryškų pėdsaką lietuvių kalbotyroje ir kultūroje“ ([nuoroda](#)).

Rugsėjo 15 d. daug žmonių susirinko paklausti „kultūros dueto“ – akademikų Viktorijos Daujotytės-Pakerienės ir Giedriaus Kuprevičiaus pokalbio „Kalba kaip kalbėjimas“. Akademijos salėje tai jau ne pirmas toks susitikimas improvizotai diskusijai aktualiomis temomis. „Kalbame užrištomis lūpomis, užrišta burna, kaip atsilieps [...] Nematome atvirų veidų, kalba – kaip atviras veidas“, – pradėdama pašnekesį sakė akad. Daujotytė. „Kalbame laukdami atsiliiepimo. Net kalbėdami su savimi [...] Tampame mažiau iškalbūs“, – tęsė mintį akad. Kuprevičius. Humanizmas ir pasaulėžiūra, menininko *pasaulio žiūra*, jo suvokimas, humanizmo turinys ir forma, muzika ir poezija, žmogaus kalbos maniera, intonacija – kaip

muzikos skambesys, prasmės siekis kalbai, – tai labai trumpi temų apibendrinimai iš akademikų pokalbio dueto.

Akad. V. Daujotytės straipsnį „Kiek žmoguje kalbos“ skaitykite LMA tinklalapyje ([nuoroda](#)).

Šiais metais Ignalina paskelbta Lietuvių kalbos dienų sostine. Ta proga, tęsiant LMA ir Ignalinos r. savivaldybės bendradarbiavimą, rugsėjo 29 d. Ignalinos r. savivaldybėje įvyko HSMS diena. Buvo susitarta su savivaldybės atstovais, akad. D. Kaunas ir akad. R. Janonienė skaitė paskaitas Ignalinos ir Dūkšto bibliotekose. Akad. Vytautui Martinkui negalėjus vykti ir skaityti planuotos paskaitos apie literatūros ir knygų ateitį, akad. D. Kaunas pavadavo kolegą ir papasakojo apie auksinių rankų meistrą, knygrišį Leoną Panavą, gimusį Ignalinos rajone, Makniškės kaime. Akademikas taip pat kalbėjo apie savo pomėgį kolekcionuoti vertingas knygas, parodė keletą senųjų knygų iš savo gausios kolekcijos. Daugiau apie HSMS dieną Ignalinos savivaldybėje skaitykite LMA tinklalapyje „Naujienų“ skyrelyje. •

Aurika Bagdonavičienė,
LMA Humanitarinių ir socialinių mokslų skyriaus mokslinė sekretorė

Matematikos, fizikos ir chemijos mokslų skyriuje

Trečiasis metų ketvirtis apima ir atostogų metų, bet skyriaus veikla nenutrūko. Birželio pabaigoje Teodoro Grotuso fondo valdybos pirmininko akad. Aivaro Kareivos iniciatyva buvo organizuotas LMA delegacijos, kurią sudarė LMA prezidentas Jūras Banys, viceprezidentas Zenonas Dabkevičius, Humanitarinių ir socialinių mokslų skyriaus pirmininkas Domas Kaunas ir T. Grotuso fondo valdybos pirmininkas akad. Aivaras Kareiva, susitikimas su Pakruojo r. savivaldybės vadovais: meru Sauliumi Margiu, mero pavaduotoju Virginijumi Kasilevičiumi, mero padėjėja Simona Lipskyte ir kultūros paveldo vyr. specialistu Mindaugu Veliuliu. Pakruojo r. savivaldybės meras S. Margis susitikime kalbėjo, kaip šiuo metu rajonui labai svarbu kurti darbo vietas, sutvarkyti miesto ir gyvenviečių infrastruktūrą, turizmo objektus ir pritraukti turistų srautų, išsaugoti istorijos ir kultūros paveldą. Visuomet buvo svarbus vienos žymiausių šio krašto asmenybių – Teodoro Grotuso – atminimo įamžinimas. Jau seniai diskutuojama dėl paminklo T. Grotusui, bet vis dar neįgyvendinta. Meras pažymėjo, kad Mokslų akademijos parama įamžinant žymiausio šio krašto ir pasaulinio garso mokslininko atminimą būtų labai svarbi. Po susitikimo buvo aplankytas Žeimelio miestelis, Žiemgalos krašto muziejus, kuriame yra parengta ekspozicija apie T. Grotusą, yra Kęstučio Balčiūno sukurta T. Grotuso gipsinė skulptūra, kuri būtų paminklo pagrindas.

Liepos 10 d. akad. Gediminas Juzeliūnas straipsnyje „Kuo ypatingos labai šaltos atomų dujos?“ supažindino su Vilniaus universiteto Teorinės fizikos ir astronomijos instituto Šaltųjų atomų ir kvantinės optikos grupės vykdomais šaltųjų atomų tyrimais. Ši grupė viena pirmųjų pasaulyje pasiūlė ir ištyrė galimybes sukurti dirbtinį magnetinį lauką šaltiesiems atomams, juos paveikus tinkamai parinkta elektromagnetine spinduliuote. Pirmieji šios tematikos darbai pasirodė dar 2004–2005 metais. Vėliau tyrimai buvo išplėsti nagrinėjant galimybes

Iš kairės pirmoje eilėje: Humanitarinių ir socialinių mokslų skyriaus pirmininkas akad. Domas Kaunas, LMA Teodoro Grotuso fondo valdybos pirmininkas akad. Aivaras Kareiva, Pakruojo r. savivaldybės meras Saulius Margis, LMA prezidentas akad. Jūras Banys, mero padėjėja Simona Lipskytė. Antroje eilėje: mero pavaduotojas Virginijus Kasilevičius, kultūros paveldo vyr. specialistas Mindaugas Veliulis, LMA viceprezidentas akad. Zenonas Dabkevičius.

šaltiesiems atomams sukurti sukinio ir orbitos sąveiką, kai atomo masių centro ir vidinių laisvės laipsnių judėjimas priklauso vienas nuo kito. Nemažai idėjų buvo eksperimentiškai įgyvendintos įvairiose pasaulio laboratorijose.

Liepos 22 d. straipsnyje „Matematinis modeliavimas ir žmonijos pažanga“ akad. Feliksas Ivanauskas supažindino su pastaruoju metu vis svarbesniu, o dažnai ir svarbiausiu žinių gavimo būdu – matematiniu modeliavimu. Akademikas akcentavo, kad matematinių modeliavimą naudoja praktiškai visų kryptių mokslininkai. Taip neseniai atsiradusiam COVID-19 virusui tirti mokslo žurnaluose, priklausančiuose *Clarivate Analytics* duomenų bazei *Web of Science*, jau paskelbta daugiau nei 70 mokslinių straipsnių, kuriuose naudojamas matematinis modeliavimas. Šiandien beveik viskas, kas mus supa, yra skaitmenizuotas pasaulis. Gal net tikresnis už tikrąjį. Lėktuvai, kuriais skraidome, sumodeliuoti kompiuteriu. Ir visi tiki, kad

rezultatai, gauti atliekant modeliavimą, tokie tikslūs, kad galima ramiai skristi. Svarbu yra tai, kad matematinis modeliavimas leidžia įtraukti į modelį daug įvairios informacijos. Turint užtekintai duomenų apie atskirus etapus ir procesus dabar galima nagrinėti juos kaip visumą. Tiesa, kad būtų sukurta tokia virtuali skaitmeninė tikrovė, kažkas turi paruošti įrankius šiam darbui atlikti. Norint spręsti įvairius uždavinius reikia iš pradžių užrašyti skaitinius metodus. Norint nustatyti, ar tie metodai tiks konkrečiam sprendimui sukurti, juos reikia matematiškai įvertinti. Taigi matematikai kuria įrankius, padedančius tirti tuos uždavinius. O toliau kiti matematikai taiko tuos įrankius fizikoje ir pačioje skaitmeninėje analizėje.

Rugpjūčio 16 d. žymiam Lietuvos fizikui, LMA prezidentui akademikui Zenonui Rokui Rudzikui būtų sukakę 80 metų. Renginyje Akademiko atminimui perkeltas į spalio mėnesį Jo šeimos pageidavimu. Rugsėjo pradžioje turėjo

Matematikos, fizikos ir chemijos mokslų skyriuje

>>>

įvykti kasmetiniai akademiko Adolfo Jucio skaitymai, bet pagrindinio pranešėjo pageidavimu renginys atidėtas.

Trečiąjį metų ketvirtį skyrius organizavo du virtualius biuro posėdžius (liepos 1 d. ir rugpjūčio 12 d.). Liepos 1 d. posėdyje buvo aptarta skyriaus veikla, nutarta siūlyti LMA prezidiumui apdovanoti akad. Feliksą Ivanauską LMA medaliu ir sudaryta LMA Jaunųjų mokslininkų stipendijų konkursui pateiktų paraiškų vertinimo komisija, įvertinusi 14 skyriaus tematikos paraiškų. Rugpjūčio 12 d. biuro posėdyje buvo aptartos LMA tikrųjų narių rinkimams galimos skyriuje vietos. Matematikų sekcijos narių skaičius labai sumažėjo pastaruoju metu daliai narių tapus akademikais emeritais,

todėl nutarta MA prezidiumui teikti tvirtinti vieną fizikos, dvi matematikos ir vieną chemijos specialybės laisvą vietą.

Skyriaus nariai aktyvūs LMA organizuojamo mokslo festivalio „Erdvėlaivis Žemė“, vykusio rugsėjo 11–18 d. dalyviai: akad. Eugenijus Butkus Vilniaus universiteto (VU) Gyvybės mokslų centre skaitė paskaitą „Pasivaikščiojimas po molekulių pasaulį“, o LMA Jaunosios akademijos narys Jevgenij Chmeliov su kolegomis pristatė VU Fizikos fakultete „Biofizikinių reiškinių modeliavimą superkompiuteriu“.

Rugsėjo 17 d. LMA prezidento Jūro Banio iniciatyva buvo aplankyta elektronikos įmonė „Teltonika“. Šioje išvykoje dalyvavo LMA viceprezidentas

Zenonas Dabkevičius, Matematikos, fizikos ir chemijos mokslų skyriaus pirmininkas Leonas Valkūnas, Technikos skyriaus pirmininkas Gintautas Žintelis, vyr. referentė Lyda Milošienė ir kolegės iš VU Fizikos fakulteto: dekanas prof. Juozas Šulskus, Taikomosios elektrodinamikos ir telekomunikacijų instituto direktorius prof. Jonas Matukas bei šio instituto darbuotojai. Susitikimo metu buvo parodytas visas telekomunikacinių dirbinių gamybos procesas, supažindinta su įmonės veikla bei jos tolesnės plėtros perspektyvomis. •

*Silva Aukštinaitenė,
LMA Matematikos,
fizikos ir chemijos mokslų
skyriaus mokslinė sekretorė*

Biologijos, medicinos ir geomokslų skyriuje

Trečiąjį metų ketvirtį skyrius tęsė savo veiklą, daugiausia dirbdamas nuotoliniu būdu. Organizavo posėdžius, skyriaus nariai dalyvavo nuotolinėse konferencijose ir kituose renginiuose. Atsiradus LMA svetainės rubrikai „LMA ir akademikai žiniasklaidoje“, joje skelbiamos ir skyriaus narių nuorodos į informacijos šaltinius: interviu, straipsnius žiniasklaidoje, kalbas per radiją ir TV, komentarus aktualiomis temomis ir kitoje šalies žiniasklaidoje skelbiama informacija.

Birželio 4 d. BMGMS sudaryta LMA Jaunųjų mokslininkų stipendijų konkurso darbų vertinimo ekspertų komisija darbą pradėjo po liepos 21 d., kai baigėsi paraiškoms priimti skirtas laikas. Šiais metais dėl COVID-19 karantino LMA Jaunųjų mokslininkų stipendijų konkursas buvo nukeltas iš balandžio mėn. į birželio mėn. pabaigą, kai jau buvo galima rengti mokymus pareiškėjams. Rugpjūčio 25 d. įvyko virtualus ekspertų komisijos posėdis. LMA Jaunųjų mokslininkų stipendijų konkursui biomedicinos mokslų srityje buvo gauta 11 paraiškų. Kiekvieną paraišką vertino ne mažiau kaip trys ekspertai. Ekspertų komisijos nariai supažindino su atliktais vertinimais ir pateikė siūlymus.

Rugsėjo 15 d. VU Botanikos sode Kairėnuose surengta atminimo popietė, skirta akademiko Vytauto Kontrimavičiaus (1930–2016) 90-mečiui.

Skyriaus veiklos plane balandžio 28 d. buvo numatytos Punsko lietuvių istorijos paveldo metraščio „Terra Jatwezenorum“ / „Jotvingių kraštas“ 12-ojo tomo ir knygos „Jurgis Krikščiuonas-Rimvydas ir jo artimieji“ sutiktuvės (bendradarbiaujant su LMA HSM ir „Mokslininkų rūmai“ skyriais). Dėl pandemijos nebuvo galimybės surengti viešo renginio, todėl LMA svetainės rubrikoje „Naujienos“

liepos 8 d. paskelbtas akad. Gedimino Motuzos Matuzevičiaus straipsnis „Jotvingių kraštas geologų akimis“ ir visa „Terra Jatwezenorum“ / „Jotvingių kraštas“ metraščio 12-ojo tomo 1 dalis ([nuoroda](#)).

Rugsėjo 3 d. vykusiam nuotoliniame BMGMS biuro posėdyje buvo svarstoma keletas klausimų. Vienas jų – kandidatų į LMA laisvas tikrųjų narių

>>>

Biologijos, medicinos ir geomokslų skyriuje

»»»

vietas rinkimų organizavimas. Siūloma, kad kandidatų į LMA laisvas tikrųjų narių vietas pranešimų klausymas vyktų nuotoliniu būdu, o balsuoti skyriaus nariai susirinktų į LMA. Buvo aptarti artėjantys BMGMS renginiai. Konferencija „Jūros mokslo diena“ spalio 14 d. nuotoliniu būdu bus organizuojama iš Klaipėdos universiteto. Konferencija „Mokslo naujienos Lietuvos mokytojams“ spalio 26 d. bus rengiama nuotoliniu ir tiesioginiu būdu. Spalio 23 d. LMA salėje numatytas 4-asis Lietuvos

geografų kongresas „Geografijos mokslas: tyrimai gamtos ir visuomenės gerovei“. Aptarta gruodžio 4 d. BMGMS ir Gamtos tyrimų centro organizuojama 13-oji jaunųjų mokslininkų konferencija „Bioateitis: gamtos ir gyvybės mokslų perspektyvos“. Ji vyks Gamtos tyrimų centre. Rugsėjo 15 d. VU Botanikos sode Kairėnuose surengta atminimo popietė, skirta akademiko Vytauto Kontrimavičiaus (1930–2016) 90-mečiui.

LMA COVID-19 komisija, koordinuojama BMGM skyriaus akademikų Kęstučio Sasnausko ir Rūtos Dubakienės, ir toliau teikė naujausią mokslinę informaciją visuomenei apie koronaviruso biologiją, virusologiją, COVID-19 plitimą pasaulyje, naujausią situaciją Lietuvoje ir kitas su pandemija susijusias žinias. •

*Dr. Jadvyga Olechnovičienė,
LMA Biologijos, medicinos
ir geomokslų skyriaus
mokslinė sekretorė*

Žemės ūkio ir miškų mokslų skyriuje

Liepos–rugsėjo mėnesiais Žemės ūkio ir miškų mokslų skyrius (ŽŪMMS), atsižvelgdamas į susiklosčiusią situaciją Lietuvoje ir pasaulyje, toliau tęsė savo veiklą dirbdamas ir nuotoliniu būdu, ir tiesiogiai. Galima išskirti kelias veiklos kryptis – tai ŽŪMMS narių ir biuro narių posėdžiai, ŽŪMMS sudarytos komisijos darbas bei atskira akademikų visuomeninė ir mokslinė veikla.

Aktualūs ŽŪMMS klausimai buvo sprendžiami skyriaus nariams bendraujant nuotoliniu būdu: rugpjūčio 11 d. įvyko virtualus ŽŪMMS biuro narių posėdis, kuriame diskutuota dėl LMA tikrųjų narių rinkimų, vietų skaičiaus ir specialybių. Buvo priimtas nutarimas siūlyti ŽŪMMS narių visuotiniam susirinkimui tvirtinti 4 LMA tikrųjų narių vietas pagal specialybes: agronomija (agrobiologija); maisto technologijos; miškotyra; veterinarija. Šiuo klausimu rugpjūčio 20 d. įvyko nuotolinis ŽŪMMS narių visuotinis susirinkimas, kuriame bendru sutarimu buvo pritarta siūlymui dėl LMA tikrųjų narių laisvų vietų skaičiaus ir specialybių.

Plėtodamas LMA ir Anykščių r. savivaldybės 2010 m. birželio 1 d. pasirašytą bendradarbiavimo sutartį, rugsėjo 29 d. ŽŪMMS organizavo išplėstinį susirinkimą „Įvairių žemės ūkio verslo ir mokslo krypčių sąsajos: gyvulininkystės plėtra ir veterinarija“ Anykščiuose. Buvo susitarta su Anykščių r. savivaldybės vadovybe, aptarti aktualūs klausimai su rajono ūkininkų sąjunga. Dešimties metų

Stambiausiame Anykščių r. mėšinių galvijų Vyganto Šližio šeimos ūkyje. Iš kairės: Anykščių r. savivaldybės mero pavaduotojas Dainius Žiogelis, akad. Vytautas Konstantinas Sirvydis, akad. Vidmantas Bižokas, akad. Algirdas Juozas Motuzas, Reda Daukšienė, akad. Zenonas Dabkevičius, Anykščių r. savivaldybės meras Sigutis Obelevičius, dr. Violeta Juškienė.

bendradarbiavimo veiklą aptarė LMA viceprezidentas, Žemės ūkio ir miškų mokslų skyriaus pirmininkas Zenonas Dabkevičius. Pasidžiaugė, kad pasirašyta bendradarbiavimo sutartis, kuria „siekiama naudojant Akademijos galimybes gerinti ekspertinę veiklą tiriant darbo rinkos poreikius, formuoti savivaldybių pažangai aktualių mokslinių tyrimų tematiką, keistis patirtimi ir duomenimis, susijusiais su mokslinio darbo rezultatu ir inovacijų pritaikymu rajono įmonėse ir organizacijose, remti pramonės ir verslo, savivaldos ir valdymo institucijų

iniciatyvas, spręsti aktualius kultūrinio, pilietinio ir socialinio pobūdžio klausimus.“ Tam tikslui, dešimties metų partnerystės ryšių pagrindu, LMA ir Anykščių r. savivaldybė organizavo 13 renginių įvairiomis mokslinėmis tematikomis. 2011 m. gruodžio 19 d. LMA buvo surengta apskritojo stalo diskusija dėl medžių lajų tako projekto perspektyvų Anykščių regioniniame parke. Diskusijoje dalyvavo Seimo nariai, Aplinkos ministerijos specialistai, LMA vadovai ir nariai, Vilniaus ir Kauno technologijos universitetų bei

»»»

Žemės ūkio ir miškų mokslų skyriuje

»»

Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro mokslininkai. Pateikus ir įvertinus argumentus, remiantis LMA išvada, buvo pritarta spartesniam diskusinio projekto įgyvendinimui. 2013 m. balandžio 16 d. įvyko Anykščių r. savivaldybės diena LMA, skirta nacionalinės reikšmės klasikinio lietuvių literatūros kūrinio – Antano Baranausko poemos „Anykščių šilelis“ – parašymo 155-osioms metinėms. Poema yra išversta į daugelį pasaulio kalbų. Minėjimo proga buvo skaitomos poemos ištraukos įvairiomis kalbomis. Skaitymuose dalyvavo užsienio šalių ambasadų Lietuvos atstovai, Lietuvos visuomenė. 2014 m. spalio 8 d. surengta LMA diena Anykščių r. savivaldybėje tema „Mokslo ir verslo bendradarbiavimas sodininkystės plėtrai Lietuvoje“. 2019 m. lapkričio 27 d. LMA ir Anykščių r. savivaldybė organizavo šviesaus atminimo akademiko ir visuomenės veikėjo Antano Tylos 90-mečio minėjimą, surengta ir daug kitų renginių. Akad. Z. Dabkevičius padėkojo už glaudžius partnerystės ryšius ir išreiškė viltį toliau sėkmingai bendradarbiauti.

Pranešimus posėdžio tematika skaitė Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Veterinarijos akademijos (LSMU VA) Gyvulininkystės instituto direktorė dr. Violeta Juškienė, LSMU VA kancleris prof. Mindaugas Malakauskas, LMA Jaunosios akademijos narys doc. dr. Aleksandr Novoslavskij, akad. Vidmantas Bižokas. Diskusijose kalbėjo akad. Vytautas Konstantinas Sirvydis, Anykščių r. ūkininkų sąjungos pirmininkas Žilvinas Augustinavičius. Pabaigoje meras S. Obelevičius pasidžiaugė turiningu dešimties metų bendradarbiavimu, aktualių ir įdomių renginių gausa, akademikų įneštu ekspertiniu indėliu sprendžiant aktualius kultūrinius, pilietinius ir socialinius klausimus bei pageidavo bendradarbiavimo tęstinumo.

Pasibaigus posėdžiui, susirinkimo dalyviai aplankė stambiausią Anykščių r. mėsinių galvijų Vyganto Šližio šeimos ūkį, Arklio muziejų ir medžių lajų taką. Visi dėkojo Anykščių r. savivaldybės vadovybei už organizuotą renginį ir džiaugėsi klestinčiu, nuostabią gamtą apsuptu, kultūrinių ir istorinių objektų turtingu Anykščių kraštu.

Rugpjūčio 21 d. įvyko LMA Jaunųjų mokslininkų stipendijų konkursui pateiktų paraiškų vertinimo komisijos posėdis.

LMA svetainės „Naujienų“ rubrikoje liepos–rugsėjo mėnesiais buvo paskelbti dviejų ŽŪMMS akademikų straipsniai. Akad. Vidmantas Bižokas su kolega dr. Mariumi Masiuliu iškėlė diskusinį klausimą – ar bus sustabdyta afrikinio kiaulių maro pandemija? Afrikinis kiaulių maras (toliau – AKM) – ypač pavojinga, mirtina, užkrečiama hemoraginė virusinė kiaulių liga, kuria serga bet kokio amžiaus ir lyties naminės kiaulės ir šernai. AKM sukelia *Asfarviridae* šeimos *Asfivirus* genčiai priskiriamas DNR virusas apvalkale. Ligos paveiktose šalyse gali kilti didelių ekonominių nuostolių, atsirasti problemų dėl maisto saugos ir prekybos, gali sutrikti kiaušinių kiaušinių pramonės veikla. Mokslininkai straipsnyje rašo apie AKM rizikos vertinimą, prevenciją ir ligos kontrolę.

Akad. Darius Danusevičius su kolegomis akad. Vladu Žulkumi ir dr. Jurata Buchovska straipsnyje „Kur slepiasi paprastosios pušies (*Pinus sylvestris* L.) populiacijų palikuonys?“ pateikė puikų kelių universitetų archeologų ir genetikų tarpdalykinio bendradarbiavimo pavyzdį ir iškėlė klausimus – koks įvairus yra istorinių-reliktinių pušų dinosauro genofondas, kokie jų giminytės ryšiai, šių dydžių, poravimosi dėsningumai ir, svarbiausia, kurios dabartinės Lietuvos paprastosios pušies populiacijos ir kaip stipriai išlaikę šį senąjį genofondą. Ar dabartinės Juodkrantės sengirės pušys išsaugojo senųjų pušų genofondą?

Akad. Zenonas Dabkevičius rugsėjo 15 d. dalyvavo popietėje, skirtoje akad. Vytauto Kontrimavičiaus (1930–2016) 90-mečiui, pasidalijo prisiminimais apie akad. V. Kontrimavičių, minėjo jo indėlį kuriant Žemės ūkio ir miškų mokslų skyrių: 1995 m. spalio 24 d. LMA narių visuotiniame susirinkime buvo nutarta reorganizuoti Biologijos, medicinos ir žemės ūkio mokslų skyrių į du savarankiškus skyrius – Biologijos, medicinos ir geomokslų skyrių bei Žemės ūkio ir miškų mokslų skyrių. Tuometiniai Lietuvos mokslų akademijos prezidentas Benediktas Juodka ir prezidiumo

nariai akademikai Eduardas Vilkas, V. Kontrimavičius, Algirdas Žukauskas, Algirdas Gaižutis, Algirdas Šileika skyrė didelį dėmesį žemės ūkio mokslui. Svarūs nuopelnai dėl skyriaus įsteigimo tenka buvusiems Biologijos, medicinos ir žemės ūkio mokslų skyriaus pirmininkui akad. V. Kontrimavičiui ir Žemės ūkio sekcijos pirmininkui akad. Juozui Lazauskui. Taigi šių metų rudenį ŽŪMMS švęs savo veiklos 25-metį.

Liepos 16 d. oficialiai minint Agronomo dieną, Akademijoje (Kėdainių r.) įvyko Lietuvos agronomų sąjungos (LAS) XXXIII atviras visų kartų suvažiavimas, kuriame dalyvavo gausus būrys šalies agronomų, svečių, tarp kurių buvo ir Seimo Pirmininkas Viktoras Prancietis. LAS suvažiavime aptarti nuveikti ir būsimi šios profesinės organizacijos darbai, buvo išklausti keli pranešimai tema „Išmanioji augalininkystė – ar padės įveikti laikmečio iššūkius“. Vytauto Didžiojo universiteto Žemės ūkio akademijos prof. habil. dr. Rimantas Velička kalbėdamas pažymėjo, kad netgi taikant visas įmanomas technologines priemones tampa sunku reikšmingai didinti pasėlių derlingumą, taigi ateityje galėtų padėti augalų genetikos ir biotechnologijos mokslas bei inovacijos. Apie sodininkystės raidą, naujausias tyrimų kryptis ir modernias technologijas kalbėjo Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro Sodininkystės ir daržininkystės instituto mokslininkas akad. Vidmantas Stanys. Jis pabrėžė, kad sodo augalų selektininkai ypatingą dėmesį skiria intensyvoms, daug aktyvių fiziologinių medžiagų turinčioms, atsparioms kenksmingiems organizmams sodo augalų veislėms kurti. Žemės ūkio informacijos ir mokslo žinių skaitmeninio svarbą ir naudojimo galimybes, mokslo, verslo ir konsultavimo bendradarbiavimą aptarė Lietuvos žemės ūkio konsultavimo tarnybos Plėtros padalinio vadovas Rimtautas Petraitis. Suvažiavime Lietuvai nusipelnusio agronomo vardas suteiktas akad. Vidmantui Stanui. Akad. V. Stanys daugiau kaip 40 metų dirba augalų genetikos, biotechnologijos, agronomijos mokslų srityse, yra augalų adaptyvumo, kintamumo, genetinės informacijos realizavimo ir keitimo

»»

Žemės ūkio ir miškų mokslų skyriuje

»»»

tyrėjas bei praktikas, sukūręs naujų augalų selekcijos metodų, įdiegęs sveikos sodo augalų sodinamosios medžiagos dauginimo sistemą Lietuvoje, per 20 naujai išvestų braškių, juodųjų serbentų, trešnių ir vyšnių veislių autorius ir bendraautoris. Akad. V. Stanio parašytos monografijos, mokslo ir mokslo populiarinimo straipsniai nepaprastai svarbūs

akademeinei visuomenei, šalies žemės ūkio pažangai. Akademikas subūrė ir vadovauja Sodo augalų genetikos ir biotechnologijos mokslininkų kolektyvui, aktyviai dalyvauja mokslo programose ir projektuose, ekspertinėje ir pedagoginėje veiklose. Domisi bitininkyste, dekoratyviniais augalais, kaupia citrusinių augalų ir orchidėjų kolekcijas, šiuos

augalus kryžmina, vykdo jų selekciją. Už mokslinę veiklą akademikui net du kartus skirta Lietuvos mokslo premija, įteikti kiti žymūs apdovanojimai. Apdovanojimų kraitę papildė ir Lietuvai nusipelnusio agronomo vardas. •

*Reda Daukšienė,
LMA Žemės ūkio ir miškų mokslų
skyriaus mokslinė sekretorė*

Technikos mokslų skyriuje

Liepos 8 d. LMA gautas Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos prašymas teikti Lietuvos nacionalinei UNESCO komisijai rekomendacijas dėl dirbtinio intelekto etikos konsultacijų. Šis kreipimasis skirtas informuoti akademinę bendruomenę, valstybinės institucijas, privačius sektorius ir kitus subjektus dėl dirbtinio intelekto etikos rekomendacijų kūrimo veiklos. Vertinant šios srities svarbą informacinių technologijų srities garsus pradininkų atstovus akad. Laimutis Adolfas Telksnys teigia, kad ateina laikas, kai žmonės dirbs ir ilsės bendraudami su dirbtinio intelekto mašinomis (robotais, robotais humanoidais, išmaniosiomis transporto priemonėmis, išmaniaisiais daiktais ir kt.). Žmonės, dirbdami kartu su dirbtinio intelekto mašinomis, privalo laikytis bendravimo poelgių normų – etikos taisyklių. Todėl labai svarbu įsitraukti į šios krypties darbus ir padėti rengti žmonių ir mašinų su dirbtiniu intelektu bendravimo etikos taisykles.

LMA prezidentas Jūras Banys ir viceprezidentas Zenonas Dabkevičius pritarė Technikos mokslų skyriaus pirmininko Gintauto Žintelio ir Matematikos, fizikos ir chemijos mokslų skyriaus pirmininko Leono Valkūno pasiūlytiems kvalifikuotiems ir atsakingiems informatikos mokslo atstovams dalyvauti dirbtinio intelekto etikos ir rekomendacijų kūrimo konsultacijų veikloje. Tai pagrindinių Lietuvos mokslo institucijų – universitetų informatikos mokslo atstovai: akad. L. A. Telksnys

(LMA), akad. Raimondas Čiegis (Vilniaus Gedimino technikos universitetas), doc. dr. Darius Amilevičius (Vilniaus universitetas) ir doc. dr. Agnė Paulauskaitė Tarasevičienė (Kauno technologijos universitetas).

Kasmet skelbiami LMA Jaunųjų mokslininkų stipendijų konkursai. 2020 m. konkursui technologijos mokslų srities teiktoms paraiškoms vertinti buvo sudaryta ekspertų komisija, vertinusi 14 paraiškų: iš Kauno technologijos universiteto – 8, iš Vilniaus Gedimino technikos universiteto – 5, iš Vytauto Didžiojo universiteto ir Fizinių ir technologijos mokslų centro – po 1 paraišką. Konkursui teiktų mokslinių darbų autoriai – universitetų lektoriai, docentai, mokslo darbuotojai, vyresnieji mokslo darbuotojai ir viena vyriausioji mokslo darbuotoja.

Nemažai dėmesio susilaukė pasirengimas naujojo LMA užsienio nario rinkimams. Aptariant skyriaus virtualiame posėdyje keliamo kandidato į LMA užsienio narius prof. Dzinde Cao (Jinde Cao, Kinijos Liaudies Respublika) mokslinę veiklą, rezultatus ir ryšius su Lietuva, akad. Gintautas Dzemyda pasiūlė dar vieną kandidatą į LMA užsienio narius – prof. Janušą Kaspžyką (Janusz Kasprzyk, Lenkijos Respublika). Atsižvelgiant į tai, kad LMA prezidiumo 2013 m. rugsėjo 10 d. nutarimu Nr. 31 patvirtinta „Kandidatų į Lietuvos mokslų akademijos užsienio narius iškelimo tvarka“ leidžia mokslų skyriui per metus siūlyti tik vieno mokslininko kandidatūrą į LMA užsienio narius, reikėjo

nustatyti minėtų pretendentų teikimo rinkimams eiliškumą. Surengtame virtualiame posėdyje buvo nutarta, kad 2020 m. kandidatu į LMA užsienio narius keliamas prof. Dz. Cao.

XXI a. viena vyraujančių mokslo sričių yra informatika, apimanti praktiškai visas gyvenimo sritis, suteikianti galimybes dirbtinio intelekto, robototeknikos ir kitų šiuolaikinių technologijų vystymuisi. Lietuvai, pasižyminčiai intelektualiais žmogiškaisiais ištekliais, tai yra išskirtinai svarbu.

Atkūrus Nepriklausomybę, per trumpą laiką buvo priimta daug inovatyvių sprendimų informatikos ir ryšių srityse, inicijuota valstybinė informatikos plėtojimo programa „Lietuva 2000“, kurioje dalyvavo Lietuvos valstybinės ir verslo struktūros kartu su užsienio partneriais, parengta ir Vyriausybės patvirtinta Lietuvos ryšių ir informatikos plėtojimo programa. Tačiau valstybės valdymo institucijų dėmesys šiai sričiai nuosekliai mažėjo ir to rezultatas – nėra valstybės strategijos informatikos srityje, vykdomų darbų efektyvus planavimas, koordinavimas ir priežiūra. Technikos mokslų skyrius, reaguodamas į susidariusią informatikos struktūros būklę šalyje, aktyviai dalyvavo rengiant Lietuvos mokslų akademijos prezidiumo 2020-09-01 rezoliuciją „Dėl valstybės informatikos struktūros vystymo“. •

*Dr. Bronius Jaskelevičius,
LMA Technikos mokslų skyriaus
mokslinis sekretorius*

RENGINIAI – KONFERENCIJOS – AKADEMINIAI SKAITYMAI

Mokslo mėgėjų ruduo

MOKSLO FESTIVALIS

ERDVĖLAIVIS ŽEMĖ

Rugsėjo 11–18 d. jau septynioliktą kartą septyniolikoje Lietuvos miestų ir rajonų vyko tradicinio ir didžiausio Lietuvoje mokslo populiarinimo festivalio „Erdvėlaivis Žemė“ renginiai. Nepaisant COVID-19 pandemijos mokslo ir technologijų mėgėjai buvo pakviesti į daugiau nei 320 paskaitų, ekskursijų, laboratorinių ir praktikos darbų. Dėl suprantamų priežasčių festivalio programa buvo papildyta ir keliomis dešimtėmis virtualių renginių. Paaikšėjo, kad ši forma yra patraukli ir patogi. Pavyzdžiui, kai kurių Vilniaus mokyklų mokytojai kartu su mokiniais jungėsi stebėti Kauno kolegijos dėstytojų paskaitų ir demonstracijų. Be to, buvo įrašyta keletas paskaitų ir ekskursijų,

kurias visi norintys galėjo pasižiūrėti festivalio Youtube kanale. Prof. Osvaldas Rukšėnas papasakojo apie smegenų evoliucijos ypatumus, dr. Eugenija Rudnickaitė rodė XX a. Vilniuje rasto mamuto liekanas ir Sibire rasto mamuto griaučius, kurie buvo eksponuojami VU Geologijos muziejuje. Nacionalinio kibernetinio saugumo centro vadovas dr. Rytis Rainys papasakojo apie mums gresiančius pavojus kibernetinėje erdvėje ir apie tyrimus, atliekamus šio centro laboratorijoje Kaune. Taigi pandemija ir festivalio organizatoriaus paskatino ieškoti įvairesnių bendravimo su auditorija formų, kurios bus plėtojamos ir dar plačiau naudojamos rengiant kitų metų festivalį.

Įprastiniuose tiesioginiuose renginiuose vyravo interaktyvi veikla: ekskursijos, laboratoriniai ir praktikos darbai. Tačiau dėl saugumo buvo atsisakyta masinių susibūrimų, tokių kaip mokslo šventės, tad vyravo renginiai, kuriuose dalyvių skaičius buvo ribojamas. Mokslo festivalio organizatoriai tikisi, kad kitąmet vėl bus galima grįžti ir prie didžiųjų mokslo švenčių.

Nuotraukose – akimirkos iš mokslo festivalio renginių Kaune, Panevėžyje ir kituose miestuose. •

*Dr. Rolandas Maskoliūnas,
LMA vyr. specialistas
ryšiams su visuomene*

>>>

*Kūrybinės dirbtuvės „FabLab Kaunas“
Kauno technologijos universitete.*

*Vairavimo simulatoriaus bandymas
Klaipėdos valstybinėje kolegijoje.*

↓ *Panevėžio robotikos centras „Robolabas“.*

*Kūrybinės dirbtuvės „FabLab Kaunas“
Kauno technologijos universitete.*

*Paukščių klasė Vytauto Didžiojo
universiteto Botanikos sode.*

Renesanso kalavijo mokykla Kaune.

MOKSLO FESTIVALIS
ERDVĖLAIVIS ŽEMĖ

*Kad festivalio ugnis neužgestų
(eksperimentai su ugnimi
Kauno technologijos universitete).
Renginių organizatorių nuotraukos*

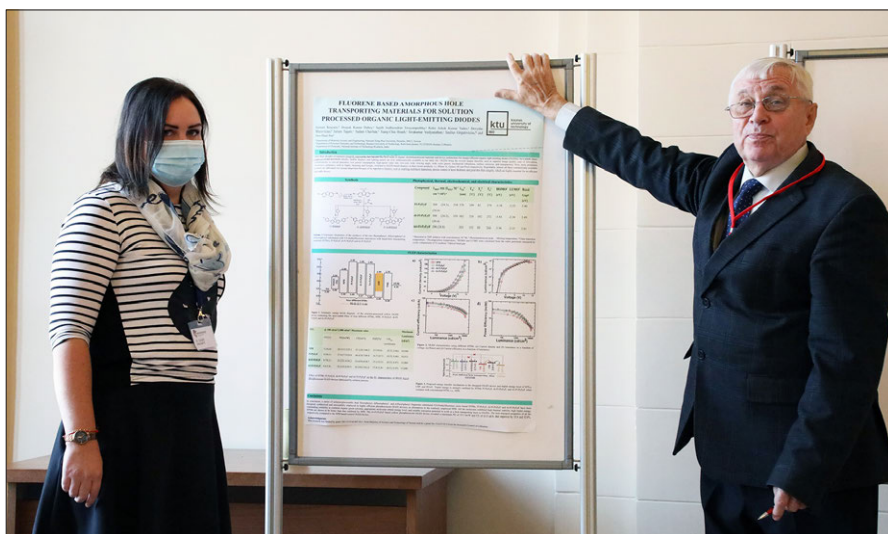
Fizinių ir technologijos mokslų tarpdalykiniai tyrimai

Rugsėjo 16 d. LMA įvyko šių metų kovo mėn. planuota LMA Matematikos, fizikos ir chemijos (MFChMS) bei Technikos mokslų skyrių (TMS) ir asociacijos INFOBALT bei Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūros MITA remiama 10-oji Jaunųjų mokslininkų konferencija „Fizinių ir technologijos mokslų tarpdalykiniai tyrimai“. Svarbiausi konferencijos tikslai: inicijuoti taikomąją mokslinę veiklą, skatinti jaunųjų mokslininkų susidomėjimą ir aktyvumą, stiprinti Lietuvos mokslo, studijų bei verslo bendradarbiavimą, įtraukti jaunuosius mokslininkus į verslo organizacijų veiklą, keistis informacija apie vykdomus mokslinius tyrimus ir jų sklaidą, spartinti mokslinių rezultatų praktinį naudojimą ir derinti LMA mokslų skyrių tarpusavio veiklą.

Numatytą ankstesnę renginio datą (kovo 16 d.) pakoregavo pasaulyje kilusi ir daugelio šalių (ir Lietuvos) institucijų veiklas sujaukusi koronaviruso pandemija. Tai atsiliepė ir šios konferencijos dalyvių bei pranešimų skaičiui. Fizinių mokslų ir Technologijos mokslų sekcijose, kurias kuruoja atitinkamai MFChMS bei TMS, buvo pateikta 21 paraiška.

Konferencijos dalyvius sveikino LMA viceprezidentas Zenonas Dabkevičius, kuris taip pat

Akademikas Algirdas Vaclovas Valiulis ir stendinio pranešimo autorė dr. Gintarė Kručaitė.

pasveikino ir šios konferencijos iniciatorių akad. Feliksą Ivanauską jo jubiliejaus proga. Dalyvius sveikino VšĮ Visorių informacinių technologijų parko direktorius Saulius Arelis ir asociacijos INFOBALT švietimo projektų vadovė Monika Simaškaitė. 10-osios Jaunųjų mokslininkų konferencijos „Fizinių ir technologijos mokslų tarpdalykiniai tyrimai“ pirmojo etapo metu Organizacinio komiteto ekspertai sekcijose išklusė, aptarė ir vertino kiekvieną pranešimą, po to bendrame abiejų sekcijų posėdyje papildomai vertino

kolegų nuomones, derino ir tvirtino galutinius sprendimus atrenkant kandidatus, skaičiusius geriausius pranešimus, INFOBALT stipendijų konkursui. Bendru sutarimu išrinkta 10 geriausių mokslinių pranešimų: 4 fizinių mokslų ir 6 technologijos mokslų srityse. •

*Silva Aukštinaitytė,
Matematikos, fizikos ir chemijos mokslų skyriaus mokslinė sekretorė,
dr. Bronius Jaskėlevičius,
Technikos mokslų skyriaus mokslinis sekretorius*

Skyriaus „Mokslininkų rūmai“ renginiai

Pasibaigus pandemijos karantiniui, pirmasis skyriaus renginys plačiai visuomenei įvyko liepos 28 d. Tai kartu su Lietuvos rašytojų sąjungos Rašytojų klubu surengtas anksčiau planuotas 56-ojo tarptautinio poezijos festivalio „Poezijos pavasaris“ vakaras-koncertas. Lietuvos mokslų akademijos didžioji konferencijų salė buvo pilnutėlė poezijos gerbėjų. Poezijos pavasario laureatų vakare naujausius savo eilėraščius skaitė ankstesniųjų „Poezijos pavasarių“ laureatai: Marius Burokas, Vladas Braziūnas, Antanas A. Jonynas, Daiva Čepauskaitė, Kornelijus Platelis, Rimvydas Stankevičius. Romantišką vakaro nuotaiką kūrė džiazo vokalistės ir fleitininkės Nėdos Malūnavičiūtės ir aktorius bardo Olego Ditkovskio duetas, atlikęs dainas vakare dalyvavusių poetų eilėmis. Renginį vedė poetė Indrė Valantinaitė ([nuoroda](#)).

Rugsėjo 10 d. skyrius talkino Kultūros paveldo departamentui prie Kultūros ministerijos organizuojant Europos paveldo dienų atidarymo renginį. Europos paveldo dienos Lietuvoje vyksta jau 27-tą kartą. Džiaugdamasis galimybe Europos paveldo dienų atidarymą surengti viename iš paveldo objektų – LMA didžiojoje konferencijų salėje, Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos direktorius Vidmantas Bezaras pristatė būsimus renginius: „Šių metų paveldo dienų tema – „Kultūros paveldas ir edukacija“. Jomis siekiama atkreipti visuomenės dėmesį į kultūros paveldą – mums atitekusį ankstesnių kartų palikimą. Tad daugelyje renginių lankytojai galės drauge su restauratoriais prisiliesti prie paveldo objektų, susipažinti su senosiomis technologijomis, pastatų puošybos tradicijomis, o teatralizuoti renginiai atgaivins buvusią kultūros paveldo objektų dvasią. Paveldo dienų renginiuose dalyvauja 59-ių savivaldybių bendruomenės, sumanyta 350 renginių.“ Į atidarymo šventę atvyko ir sveikinimo kalbas sakė garbūs renginio svečiai: Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininkas Viktoras Prancietis, kultūros ministras Mindaugas Kvietkauskas, Seimo Kultūros komiteto narys Robertas Šarknickas, Vilniaus universiteto rektorius Rimvydas Petrauskas. LMA

Rugsėjo 10 d. 17 val. Lietuvos mokslų akademijos salėje Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos direktorius Vidmantas Bezaras (stovi) paskelbė oficialią Europos paveldo dienų pradžią.

prezidento vardu susirinkusiuosius sveikino LMA viceprezidentas Zenonas Dabkevičius. Koncertavo ansamblis „Okata“ ([nuoroda](#)).

Rugsėjo 15 d. LMA įvyko dviejų ryškiausių asmenybių – akademikų literatūrologės Viktorijos Daujotytės ir kompozitoriaus Giedriaus Kuprevičiaus inicijuotas pokalbis „Kalba kaip kalbėjimas“. Tai buvo improvizuotas subtilus pašnekesys apie kalbos ir kalbėjimo galimybes bei jos muzikinę išraišką. Akad. V. Daujotytė pradėjo apibūdindama šiandienos situaciją – poreikio kalbėti užrišta burna, kai nematai viso žmogaus veido, bet matai akis, girdi intonaciją. Jos skirtingos, gali būti oficialios arba subtilios, įtraukiančios į pokalbį, atsiliepiančios į klausantįjį arba intymios. Šis pokalbis buvo labai subtilus: salėje tyrojo tylo. Tik du profesorai, bandantys apibūdinti kalbėjimą, kaip žmogaus gebėjimą išreikšti savo sielos darbą kalba arba muzika. Kalba, kaip pasaulėžiūros išraiška. Subtilia kalba arba mūsų gyvenimo aplinkybių nuskurdinta kalba. Kompozitorius G. Kuprevičius, lygindamas politikų ir menininkų kalbos intonacijas, bandė jas išreikšti muzikos garsais. Jis parodė, kaip skiriasi politiko Petro Gražulio ir aktorės Rūtos Staliūnaitės kalbos

melodijos. Akademikai sakė, kad yra dvi muzikos – muzika ir poezija. Jei nori kalbėti poetiškai, turi tikėti, kad gali pasakyti poetiškai. Poetiškai skamba „dangūs“, ši daugiskaita duoda dangaus kaip gelmės paslapties jausmą. Akademikė citavo Salomėjos Nėries posmą: „ruduo geltonai dėvi...“ Poezija ir muzika turi bendrą struktūrinį lygmenį. Labai svarbus dalykas – laukti atsiliepimo į klausimą, tikintis, kad kažkas atsiliepią. Tikintis žmonės tiki, kad atsiliepią Aukštesnioji jėga. Ar mūsų siela yra bekalbė? Kas yra tas, kuris turi į mus atsilipti? Iš ko ji susidaro – kalba, – klausė pašnekovai ir atsakė, kad mes esame ne tik kalbos vartotojai, bet ir kalbos kūrėjai. Nuo mūsų kalbančiųjų kalba labai priklauso. Vis mažiau iškalbūs tampame kaip tauta, mažiau vartojame žodžių, bendravimas siaurėja, yra bendro kalbėjimo siaurėjimo pavojus.

Rugsėjo 24 d. skyrius „Mokslininkų rūmai“ surengė vakarą, skirtą poeto akademiko Justino Marcinkevičiaus 90-mečiui „Koks gražus tavo veidas, Gimtine“. Mylimą poetą ir jo kūrybą priminti norėta ir nuošalesniuose Vilniaus rajonuose gyvenantiems žmonėms, todėl buvo surengtas vakaras Vilniaus Šv. Juozapo Pilaitės parapijos bažnyčioje, į kurią svetingai priėmė Pilaitės parapijos

Skyriaus „Mokslininkų rūmai“ renginiai

>>>

klebonas Ričardas Doveika. Kalbėdamas kunigas pasidžiaugė gausiai susirinkusia publika, tikėdamasis, kad ši bažnyčia taps kultūros centru čia gyvenantiems parapijiečiams. Koncerte skambėjo lietuvių kompozitorių – Mindaugo Urbaičio, Jono Tamulionio, Alojzo Žilio, Benjamino Gorbulskio, Gintauto Tautkaus, Laimio Vilkončiaus – sukurtos dainos Just. Marcinkevičiaus žodžiais. Jas atliko Vilniaus kultūros centro moterų choras „Liepos“, meno vadovė ir dirigentė Audronė Steponavičiūtė-Zupkauskienė, koncertmeisterė Loreta Kuliešiuviene. Šių eilučių autorė skaitė Just. Marcinkevičiaus eiles iš rinkinio „Gyvenimo švelnus prisiglaudimas“.

*Aldona Daučiūnienė,
skyriaus „Mokslininkų rūmai“
vadovė*

Poeto akademiko Justino Marcinkevičiaus 90-mečiui skirtas vakaras „Koks gražus tavo veidas, Gimtine“. Kalba kunigas Ričardas Doveika.

LMA Vrublevskių bibliotekoje

Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekoje liepos 1 d.–rugsėjo 9 d. veikė paroda „Naujausi judaikos leidiniai LMA Vrublevskių bibliotekos fonduose“, skirta 300-osioms Vilniaus Gaono gimimo metinėms ir Lietuvos žydų istorijos metams. Bibliotekos fondai šia tema turtingi: kalbant apie ypatingas vertybes Bibliotekoje saugoma 204 vienetai rankraštinų dokumentų (fondas „Žydų mokslinių tyrimų instituto (YIVO) kolekcija“ F424). Jie visi yra suskaitmeninti. Parodoje eksponuoti leidiniai, daugiau susiję su Lietuvos žydų istorija, taip pat su Vilniaus Gaonu, kuris savo gyvenimą paskyrė Toros ir Talmudo studijoms ir kurio dėka Vilnius pasaulyje žinomas kaip Lietuvos Jeruzalė. Vilnius garsėjo kaip didelis žydų literatūros leidybos centras. Čia buvo įkurta pirmoji Lietuvoje bibliofilo Mato Strašūno žydų viešoji biblioteka. Ji veikė 1892–1940 m. ir tapo viena garsiausių pasaulyje žydų bibliotekų. Parodoje buvo eksponuota knyga, kurioje apžvelgiama M. Strašūno

bibliotekos istorija ir jos likimas. LMA Vrublevskių biblioteka fondus nuolat gausina naujais aktualiais leidiniais judaikos tema, ypač kreipiamas dėmesys į pasaulyje išleistus leidinius, susijusius su Lietuvos žydų istorija. Parodoje buvo pristatyta daugiau kaip 150 LMA Vrublevskių bibliotekos fonduose saugomų leidinių, išleistų Lietuvoje ir užsienyje, daugiausiai 2000–2020 metais. Dalis šių knygų Lietuvoje saugomos tik LMA Vrublevskių bibliotekos fonduose. Parodą parengė Komplektavimo skyriaus darbuotojos.

Rugpjūčio 31 d.–rugsėjo 7 d. Tado Vrublevskio skaitykloje veikė mažoji paroda „Mnemosinės sodai: UNESCO „Pasaulio atmintis“ LMA Vrublevskių bibliotekoje“, skirta UNESCO pasaulio paveldo Lietuvoje metams. Bibliotekoje saugoma 12 dokumentų ir dalis vienos kolekcijos, 2006–2019 m. įrašytų į „Pasaulio atminties“ registrą. Šioje parodoje buvo eksponuoti ne visi, o tik penki Retų spaudinių ir trys Rankraščių skyriuose saugomi dokumentinio

paveldo objektai, kurie, kaip minėta, 2006–2019 m. buvo įtraukti į UNESCO Lietuvos nacionalinį registrą „Pasaulio atmintis“. Parodą parengė dr. Daiva Narbutienė, rankraštinus dokumentus pateikė ir aprašė dr. Rima Cicėnienė ir Erika Kuliešienė. Šie išskirtinės vertės ir reikšmės dokumentai liudija rašytinio paveldo aktualumą ir puoselėjimą siekiant saugiai jį perduoti ateities žinių visuomenės kartoms. Jie visi aprašyti, suskaitmeninti ir prieinami adresu <http://elibrary.mab.lt>.

Rugsėjo 15 d.–spalio 23 d. Bibliotekoje veikianti paroda „Apie šventąjį Jeronimą ir jo pasekėjus“ taip pat susieta su 2020 metais. Kaip nurodo parodos autorė Agnė Zemkajutė, Retų spaudinių skyriaus bibliografė, sukanka 1600 metų nuo vieno Bažnyčios tėvų – šventojo Jeronimo – mirties. Dažniausiai jis prisimenamas kaip Šventojo Rašto vertėjas į lotynų kalbą, yra paskelbtas dangiškuoju vertėjų globėju. Paroda pradedama XV–XVII a. spausdintais šv. Jeronimo darbais. Knygomis norima >>>

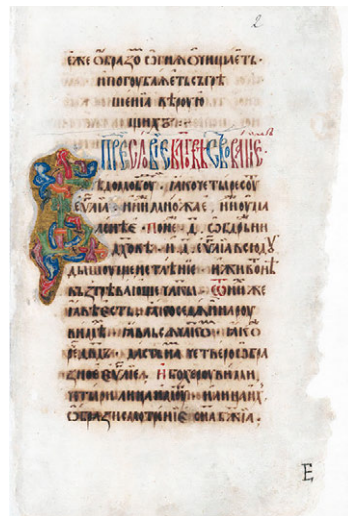
LMA Vrublevskių bibliotekoje

»»

atskleisti platesnį šventojo veiklos lauką: juk jis buvo ne tik Biblijos vertėjas, bet ir jos komentatorius, poleminių raštų prieš to meto klaidatikius, laiškų, kitų veikalų autorius. Knygose matomos iliustracijos leidžia atpažinti kai kurias populiarias hagiografines su jo gyvenimu susijusias istorijas.

LMA Vrublevskių biblioteka jau trečią kartą dalyvavo mokslo festivalyje „Erdvėlaivis Žemė“, kuris vyko rugsėjo 11–18 d. Bibliotekos erdvėse surengti net septyni susitikimai, pristatantys informacines technologijas, knygotyros mokslą, teorinę fiziką, cheminius medžiagų tyrimus ir raštijos raidą. LMA Vrublevskių bibliotekos Skaitmeninio skyriaus darbuotojai dalijosi profesine patirtimi, supažindino su turima skaitmeninio technika, skenerių galimybėmis ir jų programomis. Dokumentų konservavimo ir restauravimo skyriuje mokslo festivalio lankytojams buvo pristatytos dvi temos. Skyriaus vedėja Birutė Giedraitienė papasakojo apie LMA Vrublevskių bibliotekoje saugomus dokumentus, turinčius įvairiausių antspaudų, supažindino su antspaudų istorija. Restauratorė Aušra Čiuladienė supažindino su skyriuje atliekamais antspaudų tyrimais. Restauratorė Gražina Smaliukienė papasakojo apie Bibliotekos fonduose sukauptų knygų įrišų paveldo įvairovę: medžiagas, dekorą, stilių. Apie knygų medžiagų tyrimus informacija dalijosi A. Čiuladienė. Lankytojai susipažino su LMA Vrublevskių biblioteka, jos istorija ir veikla. Ekskursijoje „Raštijos raida nuo seniausių laikų iki mūsų dienų“ gidas Dovilas Petkus atskleidė raštijos raidą ir jos technologiją nuo rašto atsiradimo iki mūsų dienų. Didelio moksleivių susidomėjimo sulaukė prof. Egidijaus Norvaišo paskaita „Didysis sprogimas ir CERN didysis hadronų greitintuvas“.

Rugsėjo 17 d. LMA Vrublevskių bibliotekoje buvo atidaryta jai padovanotų V. Vinogradovo ekslibrisų ir mažosios grafikos kūrinių paroda „Dailininkas Vladimiras Vinogradovas ir ekslibrisų sąjūdis“. Apie šią ir kitas parodas, įdomesnius renginius pasakojama garso įrašų platformose. Prie LMA Vrublevskių tinklalaidės (garso įrašų platformos, įkurtos šių metų kovo 26 d.)

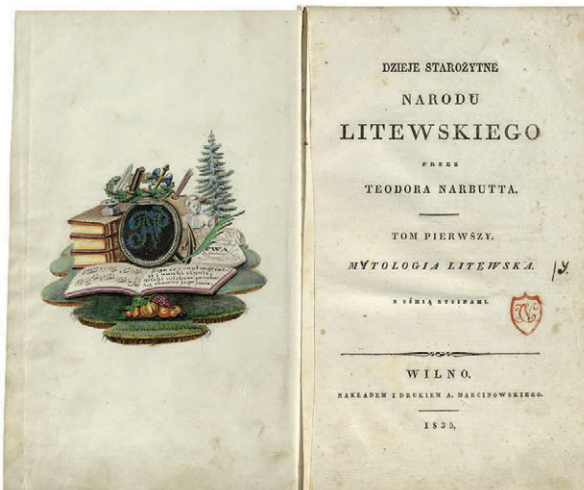

LMA Vrublevskių bibliotekoje saugomi UNESCO registro „Pasaulio atmintis“ regioninės reikšmės dokumentinio paveldo objektai.

Tetraevangelija (Sapiegų arba Žyrovčių Evangelija) – rankraštinė XVI a. vid. knyga.

Teodoro Narbuto (Teodor Mateusz Ostyk-Narbutt, 1784–1864) veikalo Dzieje narodu litewskiego („Lietuvių tautos istorija“, Vilnius, 1835–1841) parankinis egzempliorius.

Valentinos Kulikauskienės nuotr.

vasarą prisijungė Bibliotekos bičiuliai – Nacionalinė M. Mažvydo ir Vilniaus universiteto bibliotekos. Kartu klausytojams buvo pateikta daug įdomaus turinio informacijos apie trijose atminties institucijose saugomus lobynus,

pasakota apie bibliotekų fonduose saugomus unikalius eksponatus, vykusius įdomesnius renginius, parodas. •

LMA Vrublevskių bibliotekos Komunikacijos skyrius

SVEIKINAME

Vasario 2 d.
Hansui Forsbergui
(Hans Forsberg) – 90

Birželio 6 d.
Svenui Ekdaliui
(Sven Ekdahl) – 85

Liepos 4 d.
Kenvėjui Montgomeriui Smitui
(Kenway Montgomery Smith) – 80

Liepos 14 d.
Rūtai Janonienei – 60

Liepos 24 d.
Feliksui Ivanauskui – 75

Rugpjūčio 17 d.
Petrui V. Avižoniui – 85

Rugsėjo 10 d.
Kaliampudžiui Radhakrišnai
Rao (Calyampudi
Radhakrishna Rao) – 100

Už ypač svarius pasiekimus skaičiavimo matematikos ir diferencialinių lygčių bei skaitinių metodų srityje bei indėlį integruojant skirtingas mokslo šakas, jaunosios kartos ugdymą, Lietuvos vardo garsinimą pasaulyje, už aktyvią veiklą Lietuvos mokslų akademijoje, jos Matematikos, fizikos ir chemijos mokslų skyriuje, akademikas apdovanotas LMA atminimo medaliu.

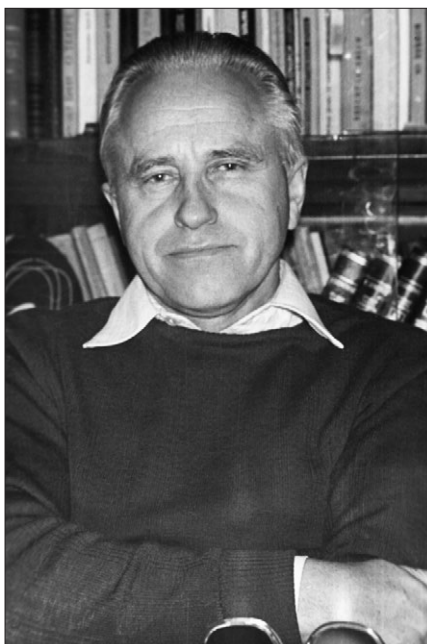
Rugsėjo 22 d.
Stiveni Helffordui
(Stephen A. Halford) – 75

ŽYMIUS MOKSININKUS PRISIMENANT

Akademikui Jonui Lankučiai – 95

Lietuvių literatūros, dramaturgijos tyrinėtojo, kritiko akademiko Jono Lankučio (1925–1995) jubiliejinis gimtadienis paminėtas Gargžduose, Klaipėdos rajono savivaldybės Jono Lankučio viešojoje bibliotekoje pačiame viduvasyje, liepos 2 d. Surengtas atsiminimų vakaras „Prie didžiojo knygos kelio: akademikui Jonui Lankučiai – 95“, kuriame dalyvavo Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto direktorė prof. dr. Aušra Martišiūtė-Linartienė, Šiuolaikinės literatūros skyriaus darbuotojos akad. Jūratė Sprindytė, dr. Donata Mitaitė, Akademiko dukra Margarita Lankutytė-Dautartienė ir kiti (nuoroda).

Jonas Lankutis gimė 1925 m. vasario 8 d. Gargžduose, čia baigė progimnaziją. Mokydamasis Klaipėdos gimnazijoje, dirbo rajoninio laikraščio Kultūros skyriaus vedėju. Šiame laikraštyje paskelbė pirmąsias publikacijas literatūros klausimais. 1948–1953 m. Vilniaus universitete studijavo lietuvių kalbą ir literatūrą, aktyviai reiškėsi to meto literatūrinėje kritikoje. Trejus metus (1950–1953 m.) dirbo savaitraštyje *Literatūra ir menas*. Nuo 1954 m. – Rašytojų sąjungos narys. Įgijęs literatūrologo patirtį, 1953 m. J. Lankutis įstojo į SSRS Mokslų akademijos Maksimo Gorkio pasaulinės literatūros instituto aspirantūrą Maskvoje. 1956 m. apgynė filologijos mokslų

Jonas Lankutis, 1979.

Onos Pajedaitės nuotr.

kandidato disertaciją. Tais pačiais metais grįžęs į Lietuvą, tolesnę mokslinę ir kūrybinę veiklą visam laikui susiejo su Mokslų akademijos (MA) Lietuvių kalbos ir literatūros institutu. 1975 m. – filologijos mokslų daktaras (dabar habilit. dr.). 1976 m. išrinktas Mokslų akademijos nariu korespondentu. 1985 m.

išrinktas Mokslų akademijos tikruoju nariu, 1986 m. – MA prezidiumo nariu.

J. Lankutis aktyviai dalyvavo respublikos ir instituto visuomeniniame gyvenime: buvo LSSR Rašytojų sąjungos valdybos prezidiumo, žurnalo *Pergalė* redakcinės kolegijos, kelių meno tarybų narys. Kartu su akademiku Kostu Korsaku redagavo *Lietuvių literatūros istorijos* IV tomą, parašė didelių literatūrologijos darbų: *Literatūra ir humanistiniai idealai*, *Eduardo Mieželaičio poezija*, *Vinco Mykolaičio-Putino kūryba*. Didžiausias mokslininko įnašas – į dramaturginius literatūros tyrinėjimus, – parengė monumentalius dramaturginės literatūros studijų darbus: *Lietuvių tarybinė dramaturgija*, *Lietuvių dramaturgijos raida*.

Akademiko veikalai buvo įvertinti LSSR valstybinėmis premijomis 1969 m. ir 1976 m.; 1975 m. suteiktas nusipelnusio mokslo veikėjo garbės vardas. 1995 m. J. Lankutis apdovanotas Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino 3-ojo laipsnio ordinu.

Jonas Lankutis mirė 1995 m. kovo 5 d. Vilniuje. 2000 m. Klaipėdos rajono savivaldybės viešajai bibliotekai buvo suteiktas Jono Lankučio vardas. Gargždų miesto garbės piliečio vardas Jonui Lankučiai suteiktas po mirties – 2003 m. rugpjūčio 11 d. •

Atminimo žodis Jonui Lankučiai

Iš laiko distancijos ryškėja du svarbiausi akademiko literatūrologo Jono Lankučio, kurio 95-metį šiemet minėjome, veiklos barai – visuminiai lietuvių dramaturgijos tyrimai ir vadovavimas solidžiausiam Lietuvoje lituanistikos židiniui. Net ketvirtį amžiaus Lankutis buvo Lietuvių literatūros ir kalbos instituto Tarybinės literatūros skyriaus vadovas (1957–1983) ir ypač daug nusipelnė kaip šio instituto (nuo 1990 – Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas) direktorius. Dešimtmetį vadovavęs institutui (1984–1993), Lankutis buvo tam laikui tiesiog idealus

direktorius, diplomatas *par excellence*. Čia tinka prisiminti poeto Justino Marcinkevičiaus ištarmę: „laiko negali pasirinkti“, tik svarbu, kokią poziciją užimi tau išpuolusio meto aplinkybėmis. Lojali direktoriaus laikysena apsaugojo institutą nuo ekscesų. Solidus, gerbiamas humanitarų bendruomenėje, perpratęs režimo diktatą ir žinojęs subtilybes, kaip ignoruoti dviprasmiškus dalykus ir išvengti konfliktų, Lankutis sumaniai, diplomatiškai vadovavo rimtai įstaigai, Atgimimo metais rūpinosi prasminga instituto pertvaraka, archyvinų fondų papildymu. Šiuo

požiūriu Lankutį galima būtų pavadinti SAUGOS žmogumi. Lyg patyręs laivo kapitonas žinojo, kaip apeiti ir matomas uolas, ir povandeninius rifus. Instituto išleidžiamiems kolektyviniams rinkiniams sovietmečiu sugalvodavo tiesiog tobulus pavadinimus, kuriuose figūravo „socialistinis realizmas ir meniniai ieškojimai“. O po tokiomis antraštėmis publikuojamiems straipsniams kolektyvo nariai taikė naujesnius tyrimo metodus ir rašė apie jiems patiems rūpimus reiškinius: kūrinio laiką ir erdvę, poetikos ir stiliaus niuansus, įsigalinčias ironijos ir grotesko tendencijas ir pan. Taip >>>

Atminimo žodis Jonui Lankučiai

>>>

gudriai strateguodamas vadovas skatino literatūros refleksijos atsinaujinimą.

Lankutį kaip tyrėją traukė stambios figūros – iškilūs rašytojai ir tragiškų likimų jų herojai. Sovietmečiu, kai tikrasis konfliktiškumas nebuvo legitimuotas, jis ryškino konfliktą, kaip kūrinio intrigos spyruoklę. Ir pats autobiografijoje sakė, kad įdomiausia jam buvo dramatiška literatūra: „imponuoja tie literatūros herojai, kurie gyvena ir veikia sudėtingose istorinėse bei psichologinėse situacijose, lemtingai išbando savo dvasines jėgas svarbiose visuomeninio ar individualinio gyvenimo kryžkelėse“ (*Tarybų Lietuvos rašytojai*, A–L, 1977, p. 524). Tam tikra prasme galima sakyti, kad Lankutis buvo stambmenų interpretatorius. Ir pirmoji publikacija buvo neeilinė – 1947 m. debiutavo straipsniu apie Martyno Mažvydo *Katekizmą* (400 metų sukakties proga). Lankutis 1953 m. universitete baigė lituanistiką. Natūralu, kad debiutavęs pokario dešimtmėčiu, mokslinio kelio pradžioje turėjo laikytis ideologinių suvaržymų, taikytis prie konjunktūros (kn. *Socialistinis realizmas lietuvių literatūroje*, 1959). Vėliau mokslininkas plėtojo sisteminių, panoraminį tyrimų pobūdį – jo dėmesio centre nuolat buvo literatūros žanrai, kryptys, proceso tendencijos. Lankutis daug prisidėjo rengiant, rašant ir redaguojant keturių tomų *Lietuvių literatūros istoriją*, kuri sovietmečiu visuomenei

tarnavo kaip pagrindinis sintetinis veikalas apie mūsų literatūros kelią.

Monografijoje *Lietuvių dramaturgijos raida* (1974) Lankutis tyrė ne tik paties žanro raidą ir specifiką, bet ir pabrėžė dramose ryškėjantį tautos bendrumo fenomeną. Šalia strateginės dramaturginės linijos analitiškai skvarbė ryškių savo meto asmenybių – Eduardo Mieželaičio, Vinco Mykolaičio-Putino, Juozo Grušo, Justino Marcinkevičiaus – kūrybą. Lankutis literatūros procesą modeliavo kaip nacionalinių tradicijų tąsą, nuosekliai akcentuodamas tautinės savimonės reikšmę. Šiuo požiūriu išskirtinės reikšmės buvo monografija *Justino Marcinkevičiaus dramatinė trilogija* (1977). Lankučio darbams būdingas sistemiškumas – apimti visumą, struktūruoti, kanonizuoti. Kad dramaturgijos raida būtų visapusiškai atspindėta, nepriklausomybės pradžioje grąžino į tėvynę išeivijos dramų korpusą knygoje *Lietuvių egzodo dramaturgija. 1940–1990* (1995).

Lankutis rašė akademiškai santūriai, išlaikydamas objektyvumą, dėstymo rimtį ir nuoseklumą. Mokėjo ne tik apibendrinti, bet ir pastebėti inovacijas, reikšmingus literatūros poslinkius – pirmas taip ryškiai įvertino vėlyvąją Vinco Mykolaičio-Putino lyriką, gynė būtiškąją pradžią, nes ši poezija juk stovėjo šalia ar net anapus oficialių dogmų. Lankutis vis grįždavo prie šio poeto interpretacijų ir išleido net tris

papildytus ir pataisytus monografijos *V. Mykolaičio-Putino kūryba* leidimus (1961, 1973, 1986). Mokslininkas savo svarių žodžių legitimavo dramaturgo, prozininko Juozo Grušo kūrybą, akcentuodamas šio rašytojo visapusiškumą, polinkį į filosofinį pradą (*Etiudai apie Juozą Grušą*, 1981). Jauniesiems doktorantams direktorius strategiškai numatydamas prasmingas tyrimo linkmes – taip mudviem su kolega Algiu Kalėda sovietmečiui baigiantis buvo pasiūlytos dar netyrinėtos lietuvių literatūros stilistinės pakraipos (Kalėdai – komizmas, man – lyrizmas). Institute pradėjau dirbti kaip tik Lankučio brandos metais. Tėviškai rūpestingai globojo jaunus kolegas, vertinome dalykiškus Tarybinio skyriaus posėdžius ir bendradarbių straipsnių, monografijų svarstymus, kuriuos sumaniai vairavo ir reikšmingai apibendrindavo.

Lankutis buvo daugybės raštų, rinktinių, rinkinių sudarymo komisijų ir įvairių redakcinių kolegijų narys, įtakingas literatūrologas ir kritikas. Reziumuojant galima sakyti, kad daugiausia nuveikė kaip dramaturgijos tyrėjas, kurio sintetiniais darbais pasirėmė jaunesnė šio žanro tyrėjų ir teatrologų karta. Gargždų miesto viešajai bibliotekai suteiktas Jono Lankučio vardas, o biblioteką nuolat globoja ir naujais leidiniais paremia dukra Margarita Lankutytė-Dautartienė. •

Akad. Jūratė Sprindytė

Akademikui Vytautui Kontrimavičiui atminti

Tarp zoologų plačiai žinomas bendrosios parazitologijos ir helminologijos plėtotojas Akademikas Vytautas Kontrimavičius (1930–2016) – neeilinė Lietuvos biologijos mokslo asmenybė. 2020 m. rugsėjo 15 d. Vilniaus universiteo Botanikos sode Kairėnuose surengta atminimo popietė, skirta Akademiko 90-mečiui. Renginį organizavo LMA Biologijos, medicinos ir

geomokslų skyrius (BMGMS), Gamtos tyrimų centras ir VU Botanikos sodas.

Kaip ir buvo planuota, tai buvo neformalus susitikimas gryname ore, prie Akademiko atminimui šį pavasarį pasodinto dviskiaučio ginkmedžio (*Ginkgo biloba* L.), kuris gali augti daugiau nei tūkstantį metų. Jį padovanojo Akademiko ilgametis bendradarbis dr. Aleksandras

>>>

Akademikui Vytautui Kontrimavičiui atminti

>>>

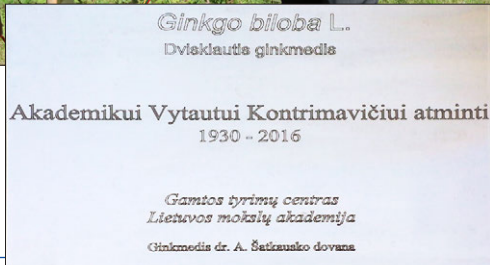
Šatkauskas. Atminimo lentelę prie ginkmedžio atidengė LMA prezidentas Jūras Banys ir Gamtos tyrimų centro direktorius prof. Sigitas Podėnas.

Renginio vedėjas BMGMS pirmininkas Vaidutis Kučinskas kalbėjo apie Akademiko veiklą Lietuvos mokslų akademijoje. V. Kontrimavičius BMGMS vadovavo daugiau nei du dešimtmečius. 1984 m. pradėjo vadovauti tuometiniam Chemijos ir biologijos mokslų skyriui. Atkūrus Lietuvos Nepriklausomybę, 1990 m. buvo pertvarkyta Akademijos struktūra, keitėsi skyrių pavadinimai. Chemijos ir biologijos mokslų skyrius buvo reorganizuotas į Biologijos, medicinos ir žemės ūkio mokslų skyrių, o po 1995 m. reorganizacijos atsirado du skyriai – Biologijos, medicinos ir geomokslų skyrius bei Žemės ūkio ir miškų mokslų skyrius.

V. Kontrimavičius, Mokslų akademijos vadovybės iniciatyva pakviestas į Lietuvą, nuo 1982 m. pradėjo dirbti Zoologijos ir parazitologijos institute moksliniu bendradarbiu, 1984–1989 m. buvo šio instituto direktorimi, Pranciškaus Baltraus Šivickio helmintologijos laboratorijos vadovu. Šiltais prisiminimais apie akad. V. Kontrimavičių dalijosi Gamtos tyrimų centro P. B. Šivickio parazitologijos laboratorijos vadovas akad. Gediminas Valkiūnas, iš jo perėmęs vadovavimą laboratorijai.

Iš kairės: Gamtos tyrimų centro direktorius prof. Sigitas Podėnas ir Lietuvos mokslų akademijos prezidentas Jūras Banys.

Jis sakė, kad Akademiko labai trūksta Gamtos tyrimų centrui, laboratorijai ir Lietuvos mokslų akademijai. Jis mokėjo ne tik iškelti naujų mokslinių idėjų, bet ir skatinti kitus eiti nauju, nepramintu keliu. Jaunesniesiems kolegoms pabrėždavo, kad reikia ne vien žiūrėti į kasdienybę, nes joje daug neesminių

dalykų, bet projektuoti žvilgsnį į ateitį, matyti savo veiklos perspektyvumą, linkėjo jiems rasti savuosius kelius.

Akad. G. Valkiūnas tapo 2019 m. LMA Pranciškaus Šivickio premijos laureatu. Renginyje LMA prezidentas J. Banys ir viceprezidentas Zenonas Dabkevičius įteikė laureatui premijos diplomą.

Prisiminimais apie Akademiką dalijosi LMA viceprezidentas, LMA Žemės ūkio ir miškų mokslų skyriaus pirmininkas Z. Dabkevičius. Jis pažymėjo, kad 1995 m. akad. V. Kontrimavičiaus iniciatyva Biologijos, medicinos ir žemės ūkio mokslų skyriaus Žemės ūkio mokslų sekcijos pagrindu buvo įkurtas LMA Žemės ūkio ir miškų mokslų skyrius, kuris šiemet mini savo gyvavimo 25-metį. Prof. S. Podėnas papasakojo, kad būdamas užsienyje ir bendraudamas su kolegomis girdėjo gerų atsiliepimų apie Lietuvoje dirbusį žymų mokslininką Vytautą Kontrimavičių. VU Botanikos sodo direktorius dr. Audrius Skridaila prisiminė, kaip Akademikas VU Botanikos sodui padovanojo išaugintą sibirinį maumedį, kurio sėklos buvo parvežtos iš Magadano.

Iš kairės: 2019 m. LMA Pranciškaus Šivickio premijos laureatas akad. Gediminas Valkiūnas, Lietuvos mokslų akademijos prezidentas Jūras Banys ir LMA viceprezidentas Zenonas Dabkevičius.

>>>

Akademikui Vytautui Kontrimavičiui atminti

>>>

Akad. Vytauto Basio prisiminimai apie Akademiką siejosi su Biologijos, medicinos ir geomokslų skyriumi. Akad. V. Kontrimavičius skyriui vadovavo 21-erius metus. Turėjo tvirtą nuomonę ir ją mokėjo apginti, įtikinti kitus. Buvo puikus mokslininkas, organizatorius, bet kartu ir labai kuklus. Tokiu išliko iki pat paskutiniųjų gyvenimo dienų.

Dr. A. Šatkauskas pasakojo, kad su Akademiku devynerius metus dirbo SSRS mokslų akademijos Tolimųjų Rytų mokslinio centro Šiaurės biologinių problemų

institute Magadane, kuriam 1972–1982 m. vadovavo Akademikas. A. Šatkauskas buvo instituto moksliniu sekretoriumi. Akademikas labai mokėjo pasirinkti jaunus darbuotojus, mokėjo bendrauti. Šis Akademikui skirtas ginkmedis išaugintas iš sėklos, jam jau 20 metų. Medelis VU Botanikos sode buvo pasodintas pavasarį, tačiau dėl visuotinio karantino nebuvo galimybės visiems susirinkti jį sodinant.

Akad. Vincas Būda kalbėjo apie Akademiką kaip apie puikų instituto vadovą, kuris mokėjo išklausyti, patarti,

paskirstyti darbus, šiandienos žodžiais tariant, buvo geras vadybininkas.

Atminimo popietėje dalyvavo Akademiko žmona Svetlana, sūnus Leonas ir kiti artimieji, LMA Biologijos, medicinos ir geomokslų skyriaus nariai, Gamtos tyrimo centro buvę ir esami darbuotojai, VU Botanikos sodo darbuotojai, buvę kolegos. •

*Dr. Jadvyga Olechnovičienė,
LMA Biologijos, medicinos
ir geomokslų skyriaus
mokslinė sekretorė*

MOKSLININKŲ PRIPAŽINIMO ŽENKLAI

Nusipelniusiems Lietuvai akademikams – valstybiniai apdovanojimai

Lietuvai švenčiant seniausią valstybės gimtadienį – Liepos 6-ąją, Valstybės (Lietuvos karaliaus Mindaugo karūnavimo) ir Tautiškos giesmės dieną – už nuopelnus Lietuvos Respublikai ir už Lietuvos vardo garsinimą pasaulyje Lietuvos valstybės ordinais ir medaliais apdovanoti penkiasdešimt Lietuvos Respublikos ir užsienio valstybių piliečių. Tarp jų – trys Lietuvos mokslų akademijos nariai.

Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino ordino Komandoro kryžiumi apdovanotas VLADAS ŽULKUS, Klaipėdos universiteto Baltijos regiono istorijos ir archeologijos instituto vyriausiasis mokslo darbuotojas, profesorius; Baltijos jūros povandeninės archeologijos ir povandeninio marinis-tinio paveldo pradininkas ir ilgametis aktyvus tyrėjas, habilituotas daktaras.

Ordino „Už nuopelnus Lietuvai“ Komandoro kryžiumi – RŪTA JANONIENĖ, Vilniaus dailės akademijos Dailėtyros instituto Senosios dailės tyrimų skyriaus vedėja, vyriausioji mokslo darbuotoja; aktyvi senosios

Lietuvos Respublikos Prezidentas Gitanas Nausėda ir akad. Vladas Žulkus.

dailės parodų organizatorė ir kuratorė; meno istorikė, habilituota daktarė.

Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino ordino Karininko kryžiumi – JŪRAS BANYŠ, Lietuvos

mokslų akademijos prezidentas; Vilniaus universiteto Fizikos fakulteto Taikomosios elektrodinamikos ir telekomunikacijų instituto profesorius; habilituotas daktaras.

>>>

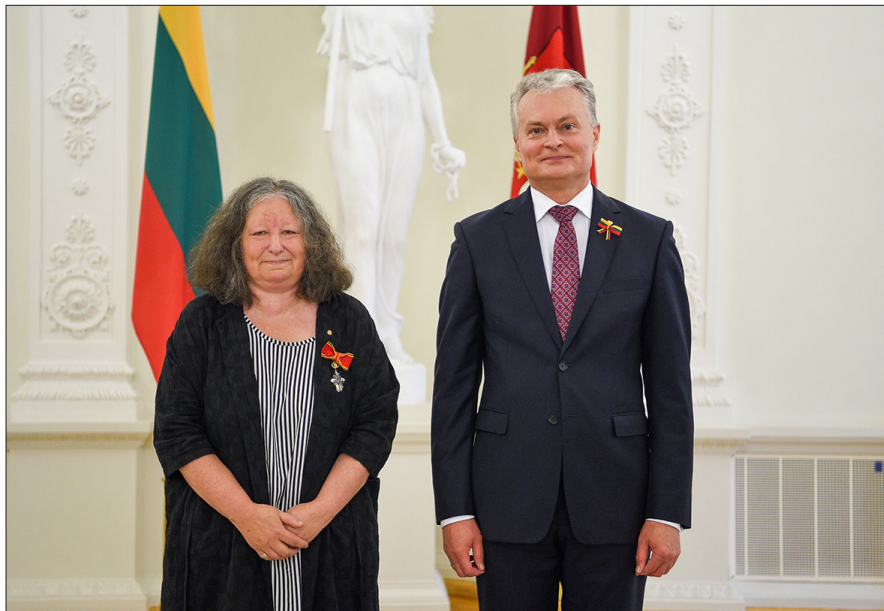
Nusipelnusiems Lietuvai akademikams – valstybiniai apdovanojimai

>>>

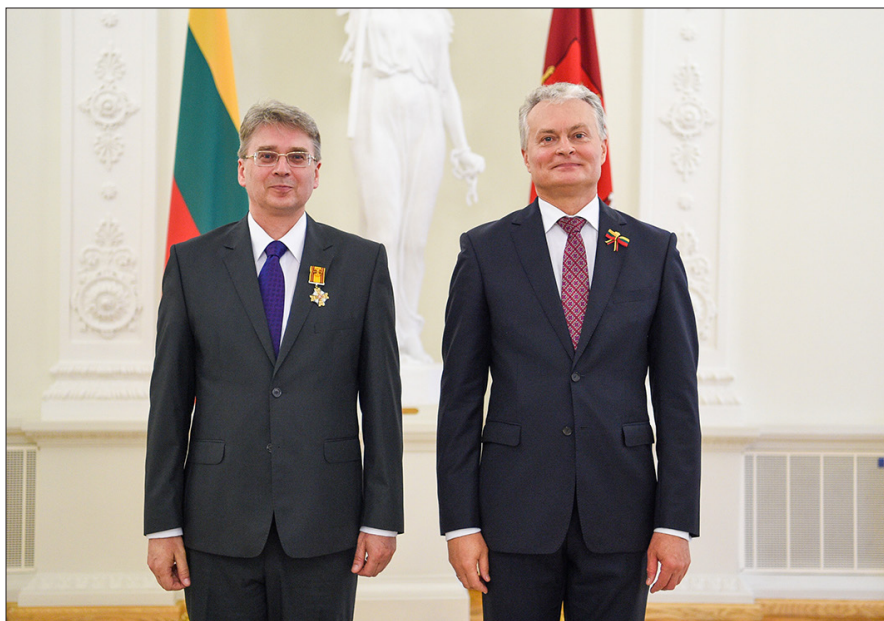
Įteikdamas apdovanojimus, Lietuvos Respublikos Prezidentas Gitanas Nausėda sakė: „Šalies vardą labiausiai garsina tie, kurie savo talentus nukreipia tinkama kryptimi, kurie kuria ir skleidžia kultūrą, kurie nebijo būti kitokie, kartais net rizikuoti savo gyvybe. Nėra ir negali būti baigtinio nuopelnų Lietuvai sąrašo, nes kiekvienas atvejis yra – ir privalo būti – unikalus. Taip pat ir šiandien mes čia matome daugybę įvairiausių veiklos rūšių atstovų, kurių nuopelnai – aiškūs, neginčijami, išskirtiniai. Įvertinę jų darbus, dėkojame aukščiausio lygio pasaulio scenos žvaigždėms, žymiesiems Lietuvos ir užsienio valstybių mokslininkams, jaunimo švietėjams, istorijos tyrėjams ir puoselėtojams, meno kūrėjams, kultūros veikėjams. [...] Šią Valstybės dieną sutikome ne tik nugalėti, bet ir sustiprėję. Įsitikinome, kiek daug galime padaryti, veikdami išvien. Tegul tai tampa įkvėpimu ateities darbams, kurie stiprins Lietuvą ir toli už jos ribų skleis mūsų šalies garsą.“ •

LMA Organizacinio skyriaus informacija

**SVEIKINAME LIETUVOS MOKSLŲ
AKADEMIJOS PREZIDENTĄ IR
AKADEMIKUS, LINKIME DAUG
GRAŽIŲ DARBŲ TĖVYNĖS LABUI!**

Lietuvos Respublikos Prezidentas Gitanas Nausėda ir akad. Rūta Janonienė.

Lietuvos Respublikos Prezidentas Gitanas Nausėda ir akad. Jūras Banys.

Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarijos nuotraukos / Robertas Dačkus

Leidinio redakcinė taryba: J. Banys (pirmininkas), A. Bernotas, Z. Dabkevičius, D. Kaunas, V. Kučinskas, R. Maskoliūnas, V. Nekrošius, R. Šiaučiūnas, L. Valkūnas, G. Žintelis.

Leidinį rengė: S. Aukštinaitenė, A. Bagdonavičienė, I. Berulienė, A. Daučiūnienė, R. Daukšienė, M. Datkūnaitė, B. Jaskėlevičius, L. Milošienė, J. Olechnovičienė.

Kalbos redaktorė A. Bagdonavičienė, nuotraukos V. Valuckienės, apipavidalino M. Datkūnaitė.